

**Odgovor Vlade Republike Hrvatske na Izvještaj Europskog
odbora za spriječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg
postupanja ili kažnjavanja (CPT) o posjetu Hrvatskoj
od 19. do 27. rujna 2012.**

Strasbourg, 18. ožujka 2014.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
RAVNATELJSTVO POLICIJE
URED GLAVNOG RAVNATELJA POLICIJE

NEKLASIFICIRANO
Telefaxom, 1. NVD

Broj: 511-01-42-380-2143/13-22
Zagreb, 15. siječnja 2013. godine

n/p gospodina DAMIRA BRNETIĆA
CPT Liaison

PREDMET: Izvješće Vladi RH vezano uz posjet Europskog odbora za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja mišljenje, dostavlja se.-

Poštovani,

u nastavku teksta, a vezano uz izvješće CPT-a i odgovor RH na spomenuto izvješće, posjet iz 2008. godine, kao i aktualno izvješće CPT-a iz 2013. godine, dajemo očitovanje iz naše nadležnosti (**stranice 10-15**).

A. Objekti pod nadležnošću Ministarstva unutarnjih poslova

1. Preliminarne metode

10. Svaka radnja ili mjera ograničenja slobode ili prava utemeljena su na Zakonu o kaznenom postupku i razmjerna su naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju. Policijski službenik koji je proveo uhićenje ima određen rok u kojem mora dovesti uhićenika pritvorskom nadzorniku ili pustiti na slobodu. Rok dovođenja u pritvorsku policijsku jedinicu je nekoliko puta mijenjan- prvi rok iznosio je 12 sati ako je osoba uhićena na području iste policijske uprave, 24 sata ako je osoba uhićena izvan područja policijske uprave (NN 152/08), nakon toga je izmijenjen stavak 1., kada je određen rok od dvadeset i četiri sata za sve uhićenike (NN 88/11), dok je 2013. godine rok za kaznena djela za koja je propisana kazna zatvora do jedne godine smanjen na dvanaest sati (NN 145/13), u skladu s navedenim rokovima promijenjen je Pravilnik o prijemu i postupanju s uhićenikom i pritvorenikom te o evidenciji pritvorenika u pritvorskoj policijskoj jedinici (NN 88/09.) i obavljena je edukacija pritvorskih nadzornika voditelja i pomoćnika voditelja u Operativno-komunikacijskim centrima policije Policijskih uprava, koji obavljaju poslove pritvorskih nadzornika.

3. Jamstva protiv maltretiranja osoba lišenih slobode

16. Odmah prilikom uhićenja policijski službenici, uhićenika na njemu razumljiv način, upoznaju s pravima, osim kada uhićenik to nije sposoban shvatiti ili postoji opasnost za život ili tijelo, tada će se upoznat s pravima odmah nakon što to bude moguće. Nakon upoznavanja s pravima uhićeniku se predaje pisana Pouka u pravima. Sa pravima se upoznaju sve uhićene osobe, dok pouka o pravima sadrži obavijesti o razlogu uhićenja, pravo da nije dužan iskazivati, pravo na branitelja po vlastitom izboru ili s liste dežurnih odvjetnika, pravo na tumačenje za strance, pravo da se o uhićenju

obavijesti obitelj ili druga osoba koju uhićenik odredi, za strance i obavijest o obavještavanju konzularnog tijela ili veleposlanstva njihove države, pravo na hitnu medicinsku pomoć, te podatke koliko za određeno kazneno djelo može trajati uhićenje.

Pritvorski nadzornik provjerava da li je dovedeni uhićenik primio i razumio pouku o pravima te navedene podatke upisuje u Pritvorski zapisnik, koji potpisuje uhićenik. Od samog početka uhićenja, uhićeniku su zajamčena sva prava temeljem Zakona te ponovno prilikom zaprimanja u pritvorsku policijsku jedinicu od strane pritvorskog nadzornika provjerava se je li shvatio značenje prava bez obzira na kazneno djelo za koje je uhićen.

17. Kao što to Zakon o kaznenom postupku propisuje, uhićene osobe poznaju se s pravima. Kada osoba traži da se o uhićenju izvjesti obitelj ili druga osoba koju on odredi, telefonom se poziva netko od obitelji ili druga osoba te daju podaci gdje se uhićenik nalazi.

Nakon zaprimanja uhićenika, kod pritvorskog nadzornika provjerava se da li je uhićenik o uhićenju obavijestio obitelj ili drugu osobu koju je sam odredio. U slučaju da uhićenik kod pritvorskog nadzornika traži da se obavijesti obitelj, a da prije toga nije obaviještena, pritvorski nadzornik obavještava obitelj ili osobu koju odredi, što evidentira u osobnik uhićenika i pritvorski zapisnik. Prvi podatak o obavještavanju obitelji uhićenika upisan je u Potvrdu o pravima koju uhićenik dobiva od policijskih službenika koji su izvršili uhićenje i ima kod sebe za vrijeme dok traje uhićenje.

18. Obveza policijskih službenika je da uhićenika odmah nakon uhićenja upoznaju o pravu na branitelja kojeg može sam odabrat. Kada uhićenik sam ne odabere branitelja, a zakonom je predviđeno da ima branitelja, uhićeniku se ponudi da odabere branitelja iz liste dežurnih odvjetnika. Sve podatke, da je ponuđen branitelj te podaci o branitelju (ime prezime i adresa) upisuju se u Potvrdu o pravima. Nakon što pritvorski nadzornik zaprimi uhićenika te o tome obavijesti državnog odvjetnika, daje podatak, da li uhićenik želi imati branitelja, a za kaznena djela gdje je neophodno da ima branitelja, podatak da li će odabrat branitelja po svom izboru ili iz liste dežurnih odvjetnika. Osigurano je da uhićenici imaju pravo na branitelja koji ima pravo kontaktiranja i posjeta uhićenika ili pritvorenika.

19. Pravo na branitelja priopćava se uhićeniku odmah nakon uhićenja, ali i od strane pritvorskog nadzornika nakon dovođenja u pritvorsku policijsku jedinicu. Uhićeniku se u svakom slučaju omogućava da odabere branitelja prema svom izboru te u slučaju da ne odabere branitelja po svom izboru o tome se obavještava državno odvjetništvo, koje prije ispitivanja uhićeniku ponudi listu dežurnih odvjetnika od kojih može odabrati branitelja koji će ga zastupati i slobodno i neometano razgovarati s uhićenikom. Lista dežurnih odvjetnika omogućuje se branitelju tek nakon što ne odabere branitelja prema svom izboru. Svi policijski službenici educirani su vezano za postupanje prema uhićeniku s posebnim osvrtom na čovječno postupanje i poštivanje njegovog dostojanstva kao i drugim pravima uhićenika temeljem Zakona o kaznenom postupku. Pritvorski nadzornici uspješno su završili tečaj i dobili Uvjerenje o sposobnosti za obavljanje poslova pritvorskog nadzornika, kojima je jedna od zadaća poštivanje prava prema uhićenicima i pritvorenima.

20. Liječnička pomoć uhićenima pruža se sukladno Zakonu i Pravilniku o prijemu i postupanju s uhićenikom i pritvorenikom te o evidenciji pritvorenika u pritvorskoj policijskoj jedinici (NN 88/09). Odmah nakon uhićenja uhićenika se upoznaje s pravom na liječničku pomoć. Nakon dovođenja uhićenika pritvorskom nadzorniku, od strane pritvorskog nadzornika provjerava se trenutno zdravstveno stanje, da li boluje od nekih težih bolesti, i osigurava zadovoljavanje zdravstvene zaštite te pružanje hitne medicinske pomoći. Također se uz liječnički nadzor omogućava provođenje medicinske terapije. Ako uhićenik ili pritvorenik boluje od neke akutne ili zarazne bolesti koja zahtjeva liječenje ili izolaciju postupit će se sukladno općim propisima. Medicinske intervencije prema uhićeniku ili pritvoreniku poduzimaju se samo uz njegov prethodni pristanak, a ako se radi o maloljetnoj osobi potreban je prethodni pristanak roditelja ili skrbnika.

Prema određenim standardima prostorija u kojima borave osobe kojima je oduzeta sloboda kretanja, određena je prostorija koja služi za liječnički pregled uhićenika ili pritvorenika. Prostorija nema video niti audio sustav nadzora iz razloga jer se liječnički pregled obavlja bez prisutnosti i slušnog domašaja policijskog službenika, dok se policijski službenik za vrijeme liječničkog pregleda nalazi ispred prostorije.

Podaci o zdravstvenom stanju uhićenika, korištenju terapije, bolničkoj dokumentaciji te o pruženoj medicinskoj pomoći uhićeniku, pritvorski nadzornik upisuje u Osobnik uhićenika i evidenciju.

Nadzorom postupanja pritvorskih nadzornika provjerava se jesu li su upisani svi podaci koji se odnose na zdravstveno stanje uhićenika i pružanje medicinske pomoći uhićeniku te skreće pozornost na prava i zahtjeve uhićenika u vezi omogućivanja medicinske pomoći.

22. Potrebno je naglasiti da uhićenik sam ne upisuje svoja prava u Potvrdu o pravima, već to upisuje policijski službenik, dok uhićenik nakon što pročita i suglasan je s tekstom koji je upisan u Potvrdu o pravima, potpisuje istu.

4. Uvjeti zadržavanja

23. U pogledu smještaja osoba lišenih sloboda izrađeni su Standardi prostorija u kojima borave osobe kojima je oduzeta sloboda kretanja i prostorije koje koriste pritvorski nadzornici, u kojima su određeni uvjeti prostorija, veličina prostorija, oprema, osvjetljenje, sanitarni dio, video i audio sustav, grijanje i ventilacija, prostorije za pretragu uhićenika, prostorija za zaprimanje uhićenika, prostorija za razgovore s braniteljem te prostorija za liječnički pregled.

Obzirom da veći dio policijskih uprava ima prostorije za zadržavanje uhićenih osoba koje zadovoljavaju osnovne uvjete koji su upisani u članku 53. Pravilniku o prijemu i postupanju s uhićenikom i pritvorenikom te o evidenciji pritvorenika u pritvorskoj policijskoj jedinici (NN 88/09.), stanje smatramo zadovoljavajućim, dok se trenutne prostorije uređuju prema navedenim standardima.

Glede svakodnevne rekreacije na svježem zraku uhićenika ili pritvorenika koji je u policijskom pritvoru dulje od 24 sata, ista mu se omogućuje sukladno mogućnostima rekreacija na svježem zraku. Novolizgrađene pritvorske policijske jedinice primjerice u PU dubrovačko-neretvanskoj imaju prostor za rekreaciju na svježem zraku, dok se u ostalim policijskim upravama, rekreacija na svježem zraku provodi sukladno mogućnostima. Treba naglasiti da je mali broj uhićenika koji provedu više od 24 sata u pritvorskoj policijskoj jedinici, jer se prije tog vremena obavi ispitivanje od strane ržavnog odvjetništva te za uhićenika ili pritvorenika pušta na slobodu ili mu se određuje istražni zatvor.

24. Izaslanstvo CPT-a uočilo je u nekim prostorijama za zadržavanje manjak prirodnog svjetla te nedostatak ventilacije (VIII PP Trnje, gdje gotovo nema smještaja uhićenih osoba i PP Petrinja). S tim u svezi, te iz razloga da se otklone nepravilnosti izrađeni su standardi prostorija, gdje je određeno da prostorija mora imati rasvjetno tijelo zaštićeno rešetkom, a jačina svjetla mora biti dostatna za čitanje. Prostorija mora također imati usisno-odsisnu ventilaciju dostatnu za veličinu prostorije i broj smještenih osoba, čiji se prekidač mora nalaziti na hodniku, a ventilacijski otvori zaštićeni rešetkom.

Također što se tiče veličine prostorije, određena je veličina podnog dijela (tlocrtna površina) mora iznositi najmanje 5 četvornih metara (4,40 m²) za jednu osobu te visina prostorije između poda i stropa 2,4 m.

Svaka prostorija mora imati krevet na kojem se nalazi jednodijelni madrac te prema potrebi stolicu od čvrstog materijala koja bi služila uhićenicima ili pritvorenima za odmor, pregled dokumentacije, pripremu obrane, pisanje žalbi i dopisivanje s braniteljem.

Za postojeće prostorije koje zadovoljavaju optimalne uvjete razmotrit će se strategija za uređenje radi osiguranja zadovoljavajućih uvjeta pritvora, kako bi se prilagodile zadanim standardima.

Prostorije koje trenutno ne zadovoljavaju minimalne kriterije i preporuke Europskog odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja (CT), neće se koristiti sve dok ne zadovolje minimalne standarde.

25. Ispunjavanja obveza glede prehrane uhićenika ili pritvorenika regulirani su člankom 25. Pravilnika o prijemu i postupanju s uhićenikom i pritvorenikom te o evidenciji pritvorenika u pritvorskoj policijskoj jedinici (NN 88/09.). Dnevne obroke uhićenici i pritvorenici jedu u prostorijama za zadržavanje ili u odgovarajućim zajedničkim prostorijama koje odredi pritvorski nadzornik. Uhićenicima su u 24 sata osigurana najmanje tri obroka od kojih jedan mora biti veće kalorijske vrijednosti. Bolesni uhićenici i pritvorenici dobivaju hranu čiju količinu i vrstu određuje liječnik.

Uhićenima i pritvorenima u određeno vrijeme tijekom dana nudi se obrok hrane koji oni mogu odbiti, a sve to se evidentira od strane policijskih službenika koji poslužuju hranu, dok se hrana za bolesne uhićenike i pritvorenike naručuje iz policijskog restorana.

Na kraju napominjemo da su od strane Ravnateljstva policije raspisom broj: 511-01-22/6-620/12-04. od 09. prosinca 2004. godine svim policijskim upravama naložene zadaće u cilju otklanjanja nedostataka koji su utvrđeni od strane izaslanstva Europskog odbora za prevenciju torture i nehumanog i ponižavajućeg ophođenja ili kažnjavanja (CPT) prilikom boravka u Republici Hrvatskoj od 01. do 09. prosinca 2003. godine u drugom periodičnom posjetu Republici Hrvatskoj.

S obzirom da je u Izvješću CPT-a iz 2013. godine spomenuto da je prilikom posjeta njihovih predstavnika u prostoriji za razgovor IV. policijske postaje Zagreb pronađena jedna bejzbol palica, napominjemo da je prethodno navedenim raspisom, između ostalog, naloženo da se iz prostorija policije u koje ulaze stranke obavezno uklone svi suvišni predmeti koji mogu zastrašujuće djelovati na te osobe, kao i one predmete pogodne za napad, bijeg ili samoozljeđivanje.

S poštovanjem,

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO PRAVOSUĐA
UPRAVA ZA ZATVORSKI SUSTAV
Središnji ured

KLASA: 910-02/12-01/44
URBROJ: 514-07-01-02-02/4-9

Zagreb, Zagreb, 05. studenog 2013.

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
Uprava međunarodnih odnosa
n/p g. Damira Brnetića

Predmet: očitovanje o mjerama poduzetim prema preporukama
Europskog odbora za sprječavanje mučenja
i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja,
- dostavlja se.

U svezi s Izvješćem hrvatskoj Vladi o posjeti Europskog odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) Hrvatskoj od 18. do 27. rujna 2012. godine, pod brojem CPT (2013) 7 u skladu s člankom 10. Europske konvencije o sprječavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, dostavljamo očitovanje o mjerama i aktivnostima poduzetim u skladu s preporukama CPT-a.

B. Zatvorske ustanove

a. prenapučenost zatvora

1. Uvodne napomene

28. Na samom početku očitovanja u svezi prekapacitiranosti treba naglasiti da je brojno stanje zatvorenika i maloljetnika u zatvorskom sustavu od 2010. godine, kada je dosegnut maksimum (5162 zatvorenika), u znatnom opadanju; 31. 12. 2011. godine u sustavu se nalazilo 5084 zatvorenika, a 2012. godine 4741 zatvorenik. Trend smanjivanja brojnog stanja zatvorenika, koji je jednim dijelom posljedica izmjena Zakona o kaznenom postupku vezanih za trajanje istražnog zatvora, a drugim dijelom posljedica većeg broja izricanja alternativnih sankcija se nastavlja i u

2013. godini, odnosno, u zatvorskom sustavu je u listopadu ove godine 4508 zatvorenika.

U odnosu na 2011. godinu, ukupan broj zatvorenika u 2012. godini manji je za 7,43%, a u listopadu 2013. za 12,80%.

Zatvorski sustav i dalje karakterizira prenapučenost i nemogućnost poštivanja utvrđenih standarda za zatvorenike u zatvorenim uvjetima izdržavanja kazne. Zakonom o izvršavanju kazne zatvora propisani su standardi smještaja zatvorenika, pored ostalog i 4m² i 10m³ prostora u spavaonici po zatvoreniku. Trenutni kapacitet je za smještaj 3771 zatvorenika, a na dan 31. prosinca 2012. godine u zatvorskom sustavu bio je smješten 4741 zatvorenik. Ukupni zakonski kapacitet u 2012. godini u kaznionicama i zatvorima bio je za smještaj 3771 zatvorenika od čega:

- 2915 (77,30%) u zatvorenim uvjetima izvršavanja kazne zatvora i mjere pritvora, odnosno istražnog zatvora,
- 625 (16,57%) u poluotvorenim te
- 231 (6,13%) u otvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora.

Popunjenost je i nadalje najveća u zatvorenim uvjetima, odnosno, u listopadu ove godine iznosi 127,20%; zatim slijede otvoreni uvjeti s popunjenošću od 113,13%, dok u poluotvorenim uvjetima u navedenom vremenu nema prekapacitiranosti (popunjenost 96,32%).

Uprava za zatvorski sustav sukladno Akcijskom planu za unaprjeđenje zatvorskog sustava (2011.-2014.) poduzima razne aktivnosti na poboljšavanju uvjeta smještaja i smanjenju negativnih posljedica prenapučenosti, i to kako slijedi:

1. U „Narodnim novinama“ - Međunarodni ugovori broj 8/2012. od 14.11.2012.g. objavljen je Zakon o potvrđivanju Okvirnog ugovora o zajmu broj F/P 1725 (2010) između Republike Hrvatske i Razvojne banke Vijeća Europe za Projekt dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu. Uprava za zatvorski sustav je uvrštena u IPA TAIB 2012-2013 projekt pod nazivom PODRŠKA ZATVORSKOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE s predviđenim sredstvima od 4,69 milijuna eura i općim ciljem povećanja profesionalnih i upravljačkih vještina Uprave za zatvorski sustav te podrškom primjeni Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljni sloboda u zatvorskim sustavima. Početak realizacije projekata Dogradnje i obnove Zatvora u Zagrebu te IPA TAIB 2012-2013-podrška zatvorskom sustavu Republike Hrvatske očekuje se tijekom 2014. godine. Realizacijom navedenog projekata biti će ispunjen nalog Ustavnog suda Republike Hrvatske (U-III/4182/2008.) u odnosu na prilagodbu kapaciteta Zatvora u Zagrebu potrebama smještaja istražnih zatvorenika sukladno standardima Vijeća Europe i praksi Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu koji za zatvorenike neće biti ponižavajući kao i u odnosu na omogućavanje nesmetanog kretanja osoba s invaliditetom (U-III/64744/2009.)

2. Uz izgradnju novog objekta u Kaznionici u Glini za smještaj 420 zatvorenika u zatvorenim uvjetima izdržavanja kazne zatvora, potpuno je obnovljen postojeći, odnosno stari smještajni objekt poznat pod nazivom „Internat“ koji je namijenjen za smještaj zatvorenika u poluotvorenim uvjetima unutar zatvorene kaznionice čime se omogućava kvalitetnija reklasifikacija zatvorenika.
3. U Zatvoru u Bjelovaru su u tijekom 2012. godine započele aktivnosti za potrebe rekonstrukcije dijela objekta u kojem je smješten zatvor i koje će rezultirati dodatnim prostorom za smještaj petnaest zatvorenika, adekvatnim prostorijama za pohranu arhivske građe, kao i poboljšanim prostorom kuhinje u kojoj se pripremaju obroci za zatvorenike s pratećim prostorijama za pripremu namirnica i skladištem. Vrijednost investicije je oko 500.000,00 kuna.

Također, tijekom 2012. godine nastavljeno s aktivnostima u svrhu smanjenja negativnog učinka prenapučenosti koja je pojava karakteristična isključivo za zatvorene uvjete izdržavanja kazne zatvora, a ublažava se:

1. Povećanjem raznovrsnosti tretmanskih sadržaja i broja zatvorenika koji su obuhvaćeni tim aktivnostima.
2. Premještanjem zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja kazne zatvora.
3. Intenzivnijim održavanjem svih prostora u kojima borave i rade zatvorenici.

Uvažavajući apsolutnu zabranu mučenja, neljudskog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, poduzimaju se najveći naponi u svrhu osiguravanja realizacije prava zatvorenika na smještaj primjeren ljudskom dostojanstvu i zdravstvenim standardima, kvalitetnu i dostatnu prehranu te što dulji boravak zatvorenika izvan soba za smještaj, odnosno ćelija uz omogućavanje primjerenih sadržaja za organizirano korištenje slobodnog vremena ali uzimajući u obzir potrebe koje proizlaze iz procjene rizičnosti svakog pojedinog zatvorenika te posljedično sigurnosti kaznenih tijela i društvene zajednice.

2. Zlostavljanje i nehumano postupanje

32. Prihvaća se preporuka CPT-a da Ministar pravosuđa i upravitelj zatvora daju jasnu poruku svim zaposlenicima Zatvora u Zagrebu kako bi ih se podsjetilo na činjenicu da fizičko i verbalno zlostavljanje nije prihvatljivo te će se isto prikladno kažnjavati.

Temeljem preporuke delegacije CPT obavljena je dodatna edukacija svih službenika Odjela osiguranja Zatvora u Zagrebu na temu ljudskih prava zatvorenika s posebnim naglaskom na štetnosti fizičkog i verbalnog zlostavljanja zatvorenika.

Slučaj 1.

Provjerom podataka utvrđeno je da je ponašanje maloljetnika tijekom boravka u istražnom zatvoru uključenog u navedeni incident praćeno i od strane službenika

Odjela tretmana i Odjela zdravstvene zaštite, te je uočeno je da je maloljetnik svojim ponašanjem htio skrenuti pozornost na sebe kako bi ishodio puštanje na slobodu. Pri tome ne možemo u potpunosti isključiti istinitost navoda, ali se iz sada dostupne dokumentacije ne može utvrditi prekoračenje ovlasti službenika Odjela osiguranja u postupanju s maloljetnikom.

Slučaj 2.

Radi se o opravdanom provođenju Posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti - smještaj u posebno osiguranu prostoriju bez opasnih stvari, ruku i nogu vezanih liscama uz pojačan nadzor. Naime, navedena Posebna mjera održavanja reda i sigurnosti provodila se s ciljem zaštite samog istražnog zatvorenika, budući je isti prijetio da će se samoozljuditi, odnosno narušavati red i sigurnost, a treba svakako istaći da je provođenje navedene mjere uslijedilo nakon što su iscrpljene sve mogućnosti da se zatvorenik odvrti od samoozlijeđivanja.

Provjerom navoda utvrđeno je da su službenici pravosudne policije u oba slučaja postupali sukladno odredbama Zakona o izvršavanju kazne zatvora, a što je vidljivo i iz izvješća koje je Zatvor u Zagrebu dostavio nadležnim tijelima (Općinskom kaznenom sudu u Zagrebu, VI policijskoj postaji Policijske uprave Zagrebačke, Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i Pučkom pravobranitelju). Ni jedna od prije navedenih institucija koje su bile obaviještene o navedenim događajima i primjeni posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti nisu uočile da bi bilo prekoračenja ovlasti niti da bi se radilo o fizičkom i verbalnom zlostavljanju zatvorenika.

33. Prihvaća se preporuka Odbora u svezi pridavanja povećane pozornosti problemu međusobnog zastrašivanja među zatvorenicima u modulu 4. Kaznionice u Glini.

U Kaznionici u Glini na 4. odjelu su smješteni zatvorenici ovisnici o opijatima kojima je propisana supstitucijska terapija opijatskim agonistima. Ovi zatvorenici smješteni su odvojeno od ostalih u svrhu smanjivanja zlouporabe i manipulacije ovom terapijom od strane zatvorenika kojima je istu propisao liječnik, odnosno mogućnosti zlouporabe opijatskih agonista od strane zatvorenika koji nisu ovisnici o opijatima, odnosno kojima liječnik nije propisao navedenu terapiju. Odvojeni smještaj ima za cilj bolju kontrolu nad uzimanjem propisane terapije sa svrhom zaštite života i zdravlja zatvorenika i sprječavanja stvaranja novih ovisnika uslijed zlouporabe psihofarmakoterapije. Do odvajanja zatvorenika ovisnika koji su na supstitucijskoj terapiji, sukobi između zatvorenika vezni uz zlouporabu terapije javljali su se na razini cijele Kaznionice, a nakon njihovog fizičkog odvajanja od ostalih zatvorenika koncentrirani su većinom na 4. odjelu.

Nakon posjete Odbora dodatna pozornost posvećuje se međusobnim odnosima zatvorenika na ovom odjelu te unaprjeđivanju psihosocijalne klime kako bi se smanjila pojavnost međusobnih sukoba i zlostavljanja zatvorenika. S tim ciljem,

temeljem preporuke Odbora inzistira se na pojačanom angažmanu službenika Odjela osiguranja na ovom odjelu te je uz službenika osiguranja na Odjelu kao ispomoć upućen još jedan službenik s raspolaganja. Također je proširen spektar radnookupacijskih, obrazovnih, tretmanskih aktivnosti i aktivnosti slobodnog vremena za zatvorenike na 4. odjelu te je povećan broj službenika tretmana koji rade s ovim zatvorenicima. Iako se međusobni kontakt zatvorenika ne može u potpunosti izbjeći jer svi koriste zajedničke tv-sale i šetalište, radi smanjivanja mogućnosti međusobnih kontakata zabranjeno je cirkuliranje zatvorenika između prizemlja i kata.

U odnosu na vrijeme posjete Odbora, na odjelu br. 4. Kaznionice u Glini u međuvremenu je smanjeno brojno stanje jer se postupno smanjuje broj zatvorenika na supstitucijskoj terapiji za ovisnike o opijatima te je na odjelu trenutno smješteno pedesetak zatvorenika.

3. Uvjeti istražnog zatvora opće zatvorske populacije

a. materijalni uvjeti

34. Preporuka Odbora za poduzimanje potrebnih koraka za poboljšanje materijalnih uvjeta u Kaznionici u Glini, Zatvoru u Zagrebu i Zatvoru u Sisku se prihvaća.

U zgradi „Internata“ Kaznionice u Glini u uporabi su sobe u prizemlju i na lijevom krilu na prvom katu. Riječ je o prostorima koji su unazad 5 godina uređeni. Nakon posjete Odbora, a sukladno preporuci u prizemlju zgrade lijevo ustrojen je zaseban odjel za prijam zatvorenika, a tijekom 2013. godine u prizemlju desno ustrojen je i poseban odjel za otpust zatvorenika. Na prvom katu zgrade "Internata", u lijevom krilu, od 01. veljače 2013. godine ustrojen je poluotvoreni odjel Kaznionice u Glini, u kojem se zatvoreničke sobe ne zaključavaju, već su otključane 24 sata dnevno. Sobe imaju velike prozore koji se nesmetano mogu otvarati te omogućavaju dovoljno dnevnog svjetla i svježeg zraka. Zatvorenicima smještenim na ovom odjelu (oko 60 zatvorenika) omogućeno je korištenje dijela dvorišta namijenjenog poluotvorenom odjelu te im je dostupan širi opseg i vrste pogodnosti, sukladno Kućnom redu Kaznionice u Glini. Zatvorenicima na poluotvorenom odjelu na raspolaganju su dnevni boravci opremljeni tv-prijamnikom i stolom za biljar, a u prizemlju se nalazi dobro opremljena teretana. Desno krilo na prvom katu je još uvijek neuseljivo i ne može se koristiti dok se ne osiguraju sredstva za temeljito uređenje.

U Kaznionici u Glini se redovito vrši deratizacija i dezinsekcija prostora od strane ovlaštenih poduzeća, a u tu svrhu 2013. godine Kaznionica je utrošila 16.732,70 kuna.

Nakon posjete Odbora, na odjelu br. 4. Kaznionice u Glini u međuvremenu je smanjeno brojno stanje zatvorenika jer se postupno smanjuje broj zatvorenika na supstitucijskoj terapiji opijatskim agonistima. Sukladno navedenom, na IV. odjelu je smješteno znatno manje zatvorenika nego na ostalim odjelima te je te pedesetak zatvorenika, koliko ih se ukupno nalazi na 4. odjelu, smješteno u 14 četverokrevetnih i 8 dvokrevetnih soba. Na Odjelu su dvije kupaonice s po šest tuševa, dvije TV sale (pušačka i nepušačka) i dvije telefonske govornice. Prostor za šetnju je veličine 25x15 metara, a nalazi se u sklopu Odjela s vanjske strane te je ograničen žicom, a šetnica je pokrivena šljunkom. Unutar šetališta, u natkrivenom dijelu se nalazi novouređena teretana s devet sprava za vježbanje i rekreaciju zatvorenika.

U Zatvoru u Zagrebu je evidentan problem nedostatka privatnosti za vrijeme korištenja sanitarnih čvorova te se poduzimaju aktivnosti da do kraja 2014. godine prostor sanitarnog čvora u svim sobama bude odijeljen od ostatka sobe fizičkom pregradom do visine stropa.

U Zatvoru u Zagrebu sjenila na prozorskim sobama bit će uklonjena do kraja 2013. godine.

U odnosu na četiri sobe Zatvora u Sisku koje su smještene na sjevernoj strani, a kojima dnevno prirodno svjetlo zaklanja zid PU sisačko-moslavačke, povećat će se prozori kako bi zatvorenici imali više prirodnog dnevnog svjetla. Što se tiče klima uređaja postavljenih na zidu PU sisačko-moslavačke uslijed čijeg rada je u iste ove četiri sobe dolazilo do povišene temperature tijekom ljeta, iste su premještene na drugo mjesto gdje više ne smetaju zatvorenicima.

Glede poboljšanja ventilacije u ćelijama koje se nalaze na sjevernoj strani zatvora ističemo kako svaka soba ima prozore koje zatvorenici mogu sami otvarati/zatvarati po vlastitom nahođenju, a kada to financijske mogućnosti budu dozvoljavale pribavit će se novi klima uređaji.

36. Preporuka Odbora da hrvatske vlasti poduzmu korake da se smanji razina popunjenosti zatvorskih ćelija u svim zatvorima koje su posjetili (kao i u drugim zatvorima u Hrvatskoj), kako bi se osiguralo najmanje 4 m² smještajnog prostora po zatvoreniku u ćelijama u kojima je smješteno više zatvorenika odjednom se prihvaća. Zatvorski sustav i dalje sukladno Akcijskom planu za unaprjeđenje zatvorskog sustava (2011.-2014.) poduzima razne aktivnosti na poboljšavanju uvjeta smještaja i smanjenju negativnih posljedica prenapučenosti, također, tijekom 2012. godine nastavljeno s aktivnostima u svrhu smanjenja negativnog učinka prenapučenosti povećanjem raznovrsnosti tretmanskih sadržaja i broja zatvorenika koji su obuhvaćeni tim aktivnostima, premještajem zatvorenika u blaže uvjete izvršavanja kazne zatvora i intenzivnijim održavanjem svih prostora u kojima borave i rade zatvorenici.

b. aktivnosti

37. Provjerom navoda iz zaključaka izaslanstva CPT-a prema kojima zatvorenicima raspoređenim na radu unutar Odsjeka prehrane Zatvora u Sisku nije omogućen boravak na otvorenom prostoru utvrđeno je slijedeće: uvidom u evidencije koje vodi Odjel osiguranja razvidno je kako se svim zatvorenicima Zatvora u Sisku - uključujući i zatvorenike koji su radno angažirani unutar Odsjeka prehrane - svakodnevno omogućuje boravak na otvorenom prostoru. Međutim, obzirom da Zatvor u Sisku nikoga ne može prisiliti na korištenje zakonskog prava boravka na otvorenom prostoru, ukoliko netko od zatvorenika odbije provesti vrijeme na otvorenom prostoru isto se uvažava ali i evidentira kroz knjige evidencije boravka na otvorenom prostoru Zatvora.

U odnosu na preporuku CPT-a glede smanjenja broja zatvorenika koji borave na otvorenom prostoru unutar ograđenog dvorišta Zatvora u Sisku (površine cca 100 m²), ističemo kako navedenu mjeru trenutačno nismo u mogućnosti u potpunosti provesti zbog prenapučenosti Zatvora. Naime, kapacitet Zatvora je 48 zatvorenika, dok je na dan 15. listopada 2013. unutar Zatvora smješteno trenutačno unutar Zatvora smješteno 24 istražna zatvorenika, 45 zatvorenika, 4 supletorno kažnjena i 5 prekršajno kažnjenih, dakle sveukupno 78 zatvorenika, što predstavlja gotovo 50 % više zatvorenika od predviđenog kapaciteta Zatvora. Ukoliko se u doglednoj budućnosti broj zatvorenika bude smanjivao, tada će se zasigurno omogućiti korištenje boravka na otvorenom prostoru u manjim grupama zatvorenika.

Također, treba naglasiti da su kriteriji za formiranje grupa za boravak na otvorenom prostoru između ostalog uvjetovani i sigurnosnim razlozima.

Slijedom navedenog, držimo da je Zatvor u Sisku u odnosu na danu preporuku s predmetne osnove učinio maksimalno jer je boravak zatvorenika na otvorenom obzirom na prije navedene okolnosti organiziran na trenutačno najbolji mogući način. Uvažavajući preporuku CPT-a Središnji ured Uprave za zatvorski sustav će prilikom upućivanja na izdržavanje kazne i premještanja zatvorenika voditi računa da se postupno smanji broj zatvorenika na izdržavanju kazne u Zatvoru u Sisku, kao bi se stvorili uvjeti za kvalitetniju organizaciju izdržavanja kazne.

40. Prihvaća se preporuka CPT-a za poboljšanje programa aktivnosti, uključujući rad i strukovnu izobrazbu za zatvorenike na izdržavanju kazne u Kaznionici u Glini, te zatvorima u Zagrebu i Sisku.

Zatvorenicima smještenim na 4. odjelu Kaznionice u Glini omogućeno je uključivanje u sve postojeće aktivnosti u Kaznionici kao i zatvorenicima smještenim na ostalim odjelima. Zatvorenici koji su smješteni na 4. odjelu mogu s drugim zatvorenicima sudjelovati u likovnoj, glazbenoj, informatičkoj i ostalim sekcijama, mogu prisustvovati koncertima koje organizira glazbena sekcija, mogu sudjelovati na svim nogometnim,

košarkaškim i ostalim sportskim turnirima, sudjeluju u grupnoj provedbi posebnih programa, osobito programa tretmana ovisnosti o drogama i alkoholu te se uključuju u programe opismenjavanja, obrazovanja i osposobljavanja. Sukladno dnevnom rasporedu aktivnosti, dva puta dnevno im je omogućen boravak na otvorenom prostoru, dostupna im je teretana i stolni nogomet pod nadstrešnicom uz odjel, a tri puta tjedno za zatvorenike 4. odjela organizirana je rekreacija na velikom sportskom igralištu. Dnevni boravci na odjelima opremljeni su stolovima za stolni tenis, a zatvorenike se dodatno potiče na uključivanje u sportske turnire.

Što se tiče radnog rasporeda i programa izobrazbe, ne može se zanemariti činjenica da je terapija psihofarmacima objektivno ograničavajući faktor kod odabira ionako malog broja raspoloživih radnih mjesta i programa izobrazbe koji uključuju praktičnu nastavu. Isto se rješava u suradnji s liječnicima koji procjenjuju radnu sposobnost svakog pojedinog zatvorenika.

Kaznionica u Glini je za 2013. godinu dobila suglasnost za organiziranje izobrazbe za zatvorenike (opismenjavanje, osnovna škola, strukovna izobrazba) koju provode službenici Odgojnog zavoda u Turopolju te su u tijeku pripreme za realizaciju izobrazbe.

Sukladno preporuci Odbora izuzetno poticajnim za zatvorenike ovisnike pokazalo se osposobljavanje za računalnog operatera u okviru projekta Vlade Republike Hrvatske pod nazivom *Projekt resocijalizacije ovisnika o drogama koji su završili neki od programa odvikavanja od ovisnosti i rehabilitacije u terapijskoj zajednici ili zatvorskom sustavu, te ovisnika koji su u izvanbolničkom tretmanu i duže vrijeme stabilno održavaju apstinenciju i pridržavaju se propisanog načina liječenja*. U okviru navedenog projekta, do kraja 2012. godine izobrazbu za računalnog operatera uspješno je završilo ukupno 165 zatvorenika ovisnika, od čega 30 zatvorenika iz Kaznionice u Glini.

U Zatvoru u Sisku slobodnim aktivnostima zatvorenika namijenjena je jedna prostorija, koja je opremljena relativno starim računalom te dostupna zatvorenicima sukladno dnevnom rasporedu. Ističemo da se radi o prostoru koji je dostupan svim zatvorenicima koji su izrazili želju da se žele baviti crtanjem, slikanjem ili literarnim izražavanjem. Unatoč tome, u praksi relativno mali broj zatvorenika pokazuje interes za korištenjem ove mogućnosti. Zatvor u Sisku trenutačno nije u mogućnosti poduzeti mjere zamjene starog računala novim poradi nedostatka financijskih sredstava, a kada se poboljšaju financijske prilike zasigurno će se voditi računa o navedenoj primjedbi.

Uz navedeno, Zatvor u Sisku svaka tri mjeseca organizira turnire u stolnom tenisu i šahu, a zatvorenicima su tijekom boravka na svježem zraku dostupne i sprave za tjelovježbu. Pored navedenog u nadolazećem razdoblju osnovat će se literarna i modelarska radionica, a zatvorenicima će biti ponuđeno i sudjelovanje u radionicama iz prometne kulture i razvijanja roditeljskih kompetencija.

Za zatvorenike Zatvora u Sisku tijekom proteklih 10 mjeseci organizirana su 4 turnira u šahu i stolnom tenisu. Zatvor u Sisku će i dalje organizirati turnire u društvenim igrama za zatvorenike koji žele sudjelovati u njima kako bi se dodatno poboljšao

program slobodnih aktivnosti.

Točni su navodi u izvješću CPT-a kako zatvorenici unutar Zatvora u Sisku borave 22 sata dnevno unutar soba u kojima su smješteni, a preostala 2 sata imaju mogućnost boravka na otvorenom prostoru. Uzrok toga nalazi se prije svega u prekapacitiranosti koja onemogućava organizaciju duljeg boravaka zatvorenika na otvorenom prostoru Zatvora, a dodatna otežavajuća okolnost je i prostorna skučenost dvorišta.

Uvažavajući preporuku, uložiti će se dodatni naponi da se smanjenjem brojnog stanja stvore uvjeti za otvaranje dnevnog boravka što bi omogućilo da zatvorenici više vremena provode izvan soba.

Zatvor u Zagrebu organizira prigodna sportsko rekreacijska natjecanja namijenjena zatvorenicima (primjerice natjecanje u šahu), predavanja i umjetničke priredbe i to najmanje jedan puta u tri mjeseca. Tako je npr. Sinjsko pučko kazalište do sada nekoliko puta održalo različite kazališne predstave, na kojima prisustvuju svi zatvorenici, kao i istražni zatvorenici, koji žele, a koje se odvijaju u prostoru s najvećim kapacitetom za gledanje predstave.

Također, zatvorenicima se pruža mogućnost sudjelovanja i u drugim programima kao npr. antistresni program na bazi tehnika disanja udruge „Umijeće življenja“, zatim književna radionica udruge „Skribonauti“, prikazivanje filma „12 ljutih libanonaca“ od strane Udruge „Domino“.

Što se tiče sportskih aktivnosti, za zatvorenike na izdržavanju kazne zatvora postoji mogućnost korištenja sportske dvorane sukladno dnevnom rasporedu. Uz navedeno, s ciljem daljnjeg poboljšanja programa aktivnosti, zatvorenicima će se u unutrašnjem prostoru zatvora uskoro omogućiti i igranje stolnog tenisa.

Također, uvažavajući navode iz preporuke CPT-a Zatvor u Zagrebu će istražnim zatvorenicima i zatvorenicama omogućiti češći pristup sportskoj dvorani i unutrašnjem sportskom terenu, te igranje nogometa, košarke i stolnog tenisa.

41. Prihvaća se preporuka da se poduzmu koraci kako bi se svim maloljetnicima privremeno smještenim u zatvorima omogućio potpuni program osmišljenih aktivnosti, te je u skladu sa svojim ovlastima i odredbama Zakona o sudovima za mladež, Ministar pravosuđa dana 22. svibnja 2013. godine donio Odluku kojom se u svim zatvorima osniva posebna zatvorska jedinica za maloljetnike u kojoj će se izvršavati istražni zatvor određen maloljetniku. Maloljetniku će se tijekom izvršavanja istražnog zatvora u posebnoj zatvorskoj jedinici osigurati psihosocijalna pomoć, stalna zdravstvena skrb te u okviru zatvorskih uvjeta omogućiti rad i poduku korisne za njegov odgoj i zanimanje u sklopu ranije započetog obrazovanja. Vrijeme provedeno u posebnoj zatvorskoj jedinici računa se maloljetniku kao vrijeme trajanja zavodske odgojne mjere.

U posebnu zatvorsku jedinicu maloljetnika se smješta odvojeno od punoljetnih osoba. Ukoliko bi maloljetnik bio smješten sam u sobi i ako bi takav smještaj po mišljenju liječnika mogao štetno djelovati na zdravlje maloljetnika, upravitelj zatvora odmah će obavijestiti nadležni sud radi odobravanja smještaja maloljetnika s punoljetnom osobom koja na njega neće štetno djelovati.

Službenici Zatvora u Zagrebu educirani su za rad s maloljetnicima kojima je određen istražni zatvor, a koji su smješteni u posebnu zatvorsku jedinicu (sobu) kroz program pod nazivom: „Program edukacije službenika u Zatvoru o radu s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela“. Sadržaj programa obuhvaća: zakonodavni okvir, sankcije prema maloljetnicima s posebnom obradom sankcija koje se izvršavaju unutar zatvorskog sustava, specifičnost tretmana maloljetnih počinitelja kaznenih djela i poremećaje u ponašanju. Naglasak je na tome da rad s maloljetnim počiniteljima kaznenih djela uključuje zajednički rad službenika tretmana i službenika osiguranja. U edukaciji se daje važnost odgojnim utjecajima službenika uključenih u rad s maloljetnicima, pri čemu se podsjeća službenike da na maloljetne osobe djeluju najviše vlastitim primjerom. Edukacija naglašava potrebu profesionalnog i stručnog pristupa maloljetnicima prema kojima se treba odnositi s poštovanjem uz uvažavanje njihovih specifičnih potreba.

Konkretne aktivnosti za postizanje zacrtanih ciljeva i moguća poboljšanja uvjeta provode se putem redovitih zajedničkih sastanaka službenika odjela tretmana i odjela osiguranja, zaduženih za rad s maloljetnicima.

42. Preporuka se prihvaća te će se zatvorenicama i istražnim zatvorenicama Zatvora u Zagrebu omogućiti pristup svim sportskim sadržajima, kako onima na otvorenom prostoru Zatvora, tako i sportskoj dvorani, a posebna će se pozornost posvetiti osmišljavanju strukovnim i slobodnim aktivnostima prilagođenim njihovim potrebama.

c. Odjel za dijagnostiku u (Okružnom) Zatvoru u Zagrebu

44. Centar za dijagnostiku u Zagrebu je nadležan za dijagnostičku obradu, na temelju koje predlaže program postupanja za svakog pojedinog zatvorenika. Središnji ured je nadležan za odlučivanje o smještaju, pri čemu ima, s jedne strane, uvid u izvješće stručnog tima Centra u kojem je nalaz dijagnostičke obrade i prijedlog pojedinačnog programa postupanja, a s druge strane, ima pregled stanja potpunosti pojedinih kaznenih tijela.

Analiza usporedbe prijedloga upućivanja s rješenjem o upućivanju u tromjesečnom razdoblju, pokazala da je u 15,12% slučajeva Središnji ured donio rješenje različito od prijedloga. Prilikom svih izmjena, učinjenih iz organizacijskih razloga, vodilo se računa o tome se u kaznenom tijelu, u koje se zatvorenik upućuje, mogu provoditi svi aspekti predloženog pojedinačnog programa postupanja kako je to predložio tim Centra za dijagnostiku, odnosno, da ni na koji način zatvoreniku ne budu uskraćene mogućnosti kvalitetnog programa izvršavanja.

Ujedno ističemo da je dana 10. prosinca 2012. godine Ministar pravosuđa donio Okvirna mjerila za upućivanje i razvrstavanje zatvorenika na izdržavanju kazne

zatvora kojima se detaljno propisuju se kriteriji za donošenje prijedloga Centra za dijagnostiku u Zagrebu i odluke Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa o kaznionici ili zatvoru u kojoj će zatvorenik nastaviti izdržavati kaznu zatvora. Okvirna mjerila tako preciziraju da će Središnji ured odluku o kaznionici ili zatvoru u kojem zatvorenik nastavlja izdržavati kaznu zatvora donijeti uvažavajući stručnu procjenu Centra za dijagnostiku, te uzimajući u obzir cjelokupno sigurnosno i organizacijsko stanje u zatvorskom sustavu kao i ostale stručne kriterije koji proizlaze iz svakog pojedinačnog predmeta za upućivanje.

4. Medicinske usluge

a. pristup medicinskim uslugama

45. Prihvaća se preporuka CPT-a za poduzimanje koraka potrebnih za jačanje usluga zdravstvene skrbi te su u tom cilju poduzete određene mjere.

Nakon posjeta CPT u Zatvoru u Zagrebu je proveden javni natječaj te su zaposlena dva liječnika opće medicine i jedna medicinska sestra, tako da je sada u tom kaznenom tijelu stalno zaposleno četiri liječnika opće medicine, jedan psihijatar, dva stomatologa, deset medicinskih sestara i jedan farmaceutski tehničar.

Na ovaj način olakšan je i ubrzan pristup zdravstvenoj zaštiti. Napominjemo da jedna od medicinskih sestara ima višegodišnje radno iskustvo na bolničkom psihijatrijskom odjelu.

U Kaznionici u Glini je evidentan problem nemogućnost zapošljavanja liječnika kako opće prakse tako i specijaliste psihijatra, posebice nakon raskida radnog odnosa i odlaska dr. Natalije Išerić u siječnju 2012. godine.

Sukladno Dopuni Plana prijma u državnu službu u tijela državne uprave i stručne službe i urede Vlade Republike Hrvatske za 2013.g. („NN“ broj: 76/13.) za Ministarstvo pravosuđa (kaznena tijela) odobren je prijam u državnu službu 29 službenika s visokom stručnom spremom, 1 službenika s višom stručnom spremom, 23 službenika sa srednjom stručnom spremom i 3 vježbenika s visokom stručnom spremom. Od odobrenog broja službenika planira se zaposliti 7 liječnika opće medicine, 4 liječnika specijalista i 5 medicinskih tehničara/sestara. Planiranim prijmom u državnu službu navedenog broja izvršitelja značajno bi se unaprijedila kvaliteta zdravstvene skrbi zatvorenika i to ne samo u Kaznionici u Glini već u cjelokupnom zatvorskom sustavu.

Nastavno na preporuku CPT-a napominjemo da je dana 11. rujna 2013. godine u „Narodnim novinama“ broj: 113/13. objavljen javni natječaj za popunu radnog mjesta liječnika-specijalista psihijatra. Također, dana 14. listopada 2013. godine pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje je objavljen javni poziv za stručno osposobljavanje za medicinskog tehničara (1 izvršitelj). Također, mišljenja smo da je broj od 7 zaposlenih medicinskih tehničara/sestara u Kaznionici u Glini dovoljan. Isti rade u dvije smjene - svakim radnim danom, vikendom i blagdanom. Postoji potreba

za zapošljavanjem farmaceutskog tehničara i više medicinske sestre/tehničara kako bi joj/mu se, zbog nedostatka liječnika (načelnika Odjela) koji bi bio zaposlen kao naš službenik, povjerila organizacija rada u Odjelu zdravstvene zaštite.

Ukoliko se u Kaznionici u Glini ne popuni radno mjesto liječnika organizirat će se dodatni dolasci liječnika iz Kaznionice u Lipovici-Popovači ili Zatvora u Zagrebu najmanje jedan puta tjedno, a nastavit će se koristiti i usluge vanjskog liječnika prema ugovoru o djelu.

46. Prihvaća se preporuka da se nabavi nova stomatološka stolica za Zatvor u Zagrebu kao i da se pronađu prikladne prostorije za ambulantu u Zatvoru u Sisku.

Nabava nove stomatološke stolice za Zatvor u Zagrebu planirana je za slijedeće proračunsko razdoblje, a biti će realizirana po osiguranju sredstava.

U izvješću CPT-a navodi se da se: "Ambulanta Zatvora u Sisku sastoji od sobe veličine 2,5 m², što je nedovoljno za obavljanje medicinskih radnji (savjetovanje, liječenje, ljekarna, arhiva)." Iako stvarna površina ambulante iznosi 11m², suglasni smo da nije dostatna za obavljanje svih medicinskih poslova. Trenutno unutar Zatvora u Sisku nema druge prikladne prostorije za ambulantu, ali će se sukladno preporuci Odbora u slučaju smanjenja brojnog stanja zatvorenika Zatvora u Sisku, pristupiti opremanju nekog drugog prostora koji će biti u potpunosti prikladan za obavljanje svih medicinskih poslova.

b. medicinske pretrage, bilježenje ozljeda i povjerljivost

47. Uvažavajući mišljenje Odbora, preispitani su postupci vezani uz obavljanje prvih pregleda po prijmu u kaznionicu ili zatvor. Točno je da se medicinske pretrage prilikom primanja novih zatvorenika u Zatvor u Sisku obavljaju u pravilu istog dana, odnosno unutar jednog do dva dana od dolaska zatvorenika u Zatvor. U Zatvoru je zaposlena jedna medicinska sestra, a liječnik po ugovoru dolazi dva puta tjedno i nije u stalnom radnom odnosu. Kada medicinska sestra uoči zdravstvene poteškoće, ili sam zatvorenik traži hitan pregled, odmah se konzultira liječnik, te se pregled obavlja u Hitnoj pomoći OB Sisak ili se zatvorenik upućuje u Zatorsku bolnicu u Zagrebu.

Nakon što su u Zatvoru u Zagrebu zaposlena dva liječnika opće medicine, pored rada u dvije smjene radnim danom, uveden je i rad liječnika subotom i nedjeljom, što je osiguralo da svi zatvorenici budu pregledani u najkraćem mogućem roku.

U Zatvoru u Zagrebu podatke o zdravstvenom stanju, o ozljedama ukoliko postoje liječnik unosi u zdravstveni karton. Ukoliko se pregledom utvrdi da zatvorenik boluje od bolesti kod kojih je potreban specijalistički pregled ili hospitalizacija šalje se u Zatorsku bolnicu ili u vanjsku zdravstvenu ustanovu.

Što se tiče medicinskih pregleda nakon prijama zatvorenika u Kaznionicu u Glini, isti se obavljaju što je prije moguće. Nastoji se u dogovoru s kaznenim tijelom iz kojeg se zatvorenik upućuje/premješta odrediti da dan premještaja bude dan kada radi

liječnik. U pravilu, zatvorenici u Kaznionici u Glini dolaze ili iz Centra za dijagnostiku gdje ih prije premještanja pregleda liječnik Zatvora u Zagrebu, te zajedno s liječničkim kartonom dolazi i sva propisana terapija, ili što je rjeđe, iz drugog kaznenog tijela gdje su zatvorenici isto tako bili pod nadzorom liječnika. Ukoliko se prilikom prijema zatvorenik požali na zdravstveno stanje, primijete se ozlijede prilikom pretrage ili na bilo koji način posumnja u zdravstveno stanje zatvorenika, a liječnik ne radi taj dan, dežurni službenik u kaznionici ili zatvoru dužan je organizirati pregled zatvorenika ili u Hitnoj pomoći ili u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu.

49. Prihvaća se preporuka CPT-a te će se unaprijediti dosadašnja praksa i način bilježenja ozljeda na način kako je to preporučeno. Izradit će se protokol koji će uz poštivanja pravila medicinske struke odrediti način bilježenja, fotografiranja i pohranu podataka o ozljedama. Isto tako protokolom će se odrediti obveza izvještavanja o uočenom Središnjem uredu Uprave za zatvorski sustav, koji će u skladu sa svojim zakonskim ovlastima poduzimati potrebne mjere.

50. Prihvaća se preporuka te će se u sklopu prije navedenih mjera zapošljavanja dodatnog medicinskog osoblja (navedenih pod točkom 45.) odobriti zapošljavanje još jednog medicinske sestre/tehničara u Zatvoru u Sisku, kako bi terapiju mogli u pravilu dijeliti djelatnici medicinske struke, a samo iznimno službenici Odjela osiguranja.

Provjerom sadašnjeg načina rada utvrđeno je da podjelu lijekova zatvorenicima Zatvora u Sisku ne obavljaju isključivo zatvorski čuvari već se navedeno događa samo izvan redovitog radnog vremena medicinske sestre (večernja terapija, vikendom i blagdanom). Također naglašavamo da se podjela zamjenske terapije ovisnicima obavlja uvijek u jutarnjim satima kada je u pravilu dijeli medicinska sestra.

c. psihijatrijska briga i problemi ovisnosti o opojnim sredstvima

51. Sigurnosna mjera obveznog psihijatrijskog liječenja izrečena uz kaznu zatvora, a sukladno čl. 75. Kaznenog zakona (KZ/97), provodi se u stacionarnom obliku u Zatvorskoj bolnici, sukladno čl. 20. st. 4. Zakona o izvršavanju kazne zatvora. Kad se za to steknu medicinske i penološke pretpostavke, liječnici specijalisti psihijatrijske i forenzičke struke Zatvorske bolnice donose zaključak o potrebi nastavka provođenja mjere u ambulantnim uvjetima u nekoj od kaznionica ili zatvora, koja može zatvoreniku osigurati adekvatnu liječničku skrb te potreban individualni i grupni tretman, nakon čega Središnji ured Uprave za zatvorski sustav donosi rješenje o premještanju.

U svrhu što kvalitetnijeg provođenja ove sigurnosne mjere, Središnji ured je unazad 10-tak godina osnovao Stručni tim za nadzor izvršavanja sigurnosne mjere obveznog

psihijatrijskog liječenja, koji se sastoji od predstavnika Zatvorske bolnice (službenika tretmana i liječnika specijalista - psihijatar i forenzičkih psihijatar), predstavnika Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav te predstavnika kaznionica i zatvora (službenika tretmana, osiguranja i liječnika), kao i sudaca izvršenja koji su nadležni po sjedištu kaznionice ili zatvora. Stručni tim se sastaje svaka 4 mjeseca tijekom godine u Zatvorskoj bolnici ili kaznionici i zatvoru gdje se mjera provodi u ambulantnom obliku te analizira načine i oblike provođenja mjere u stacionarnom i ambulantnom obliku te utvrđuje / procjenjuje uspješnost u provođenju pojedinačnog programa izvršavanja kazne zatvora i uspješnost liječenja kroz provođenje sigurnosne mjere obveznog psihijatrijskog liječenja.

Tom prilikom donose se preporuke i zaključci za unaprjeđenje i ujednačeno postupanje u tretmanu i liječenju ove kategorije zatvorenika. Važno je istaknuti da se prilikom premještaja vodi računa o preporuci Zatvorske bolnice u koju kaznionicu ili zatvor premjestiti zatvorenika, a ovisno o dijagnozi te potrebi i opsegu liječničkih postupaka za određenog zatvorenika.

Naposlijetku ističemo da smo uvažavajući ovu preporuku poduzeli odgovarajuće mjere te je na razini cjelokupnog zatvorskog sustava u vremenskom razdoblju od rujna 2012. do rujna 2013. godine zaposleno je 7 liječnika i 9 medicinskih sestara/tehičara.

52. Uvidom u evidenciju zatvorenika smještenih u posebno osiguranu prostoriju bez opasnih stvari Kaznionice u Glini utvrđeno je da su propustom službenika Odjela osiguranja u dva navrata u ožujku 2011. i lipnju 2012. u istu upisani zatvorenici koji su prilikom najave da će ih se testirati na prisutnost opojnih sredstava izjavili da ne mogu dati urin. Istima je dana mogućnost da, ukoliko to žele, popiju ograničenu količinu vode (2dl) te su stavljeni pod nadzor službenika Odjela osiguranja najdulje do 2 sata kako bi im se omogućilo da daju urin te da se izvrši testiranje u skladu s Protokolom.

Uvažavajući preporuke CPT-a dobivene tijekom posjete, u Kaznionici u Glini prestala se primjenjivati mjera izdvajanja u posebnu prostoriju bez opasnih stvari, kako bi se omogućilo zatvorenicima da u primjerenim i kontroliranim uvjetima sačekaju trenutak kada mogu dati uzorak urina za testiranje na drogu.

5. Ostala pitanja

- a. Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti smještaja u posebno osiguranj prostoriji bez opasnih stvari i vezanja liscicama

53. Prihvaća se preporuka da se poduzmu mjere kako bi se u posebno osiguranim prostorijama bez opasnih stvari osiguralo danje svjetlo i zvono za uzbunu.

Kaznionica u Glini raspolaže s tri novouređene prostorije bez opasnih stvari u novom smještajnom objektu (1 u prizemlju, 2 na katu). Koriste se vrlo rijetko, i to u pravilu samo ona u prizemlju. Pristup dnevnoj svjetlosti nije moguće osigurati (umjetno svjetlo je osigurano) jer prostorija nema slobodan vanjski zid dok je zvono za uzbunu u slučaju hitnosti u postupku ugradnje u sve tri prostorije.

Osiguravanje danjeg svjetla kako je to preporučeno, moguće je jedino uređivanjem navedenih prostorija u nekim drugim prostorima, za što je potrebno osigurati dodatna sredstva. U narednom razdoblju planirat će se premještaj prostorije bez opasnih stvari u adekvatan dio zgrade.

U Zatvoru u Zagrebu sve tri posebno osigurane prostorije bez opasnih stvari („gumene sobe“) preuredit će se na način da će sve imati prirodno svjetlo i signalno zvono za hitne slučajeve.

U Zatvoru u Sisku u sobi bez opasnih stvari („gumena soba“) prozor se ne nalazi na stropu ćelije kao što se to navodi u izvješću CPT-a, jer je ta soba smještena u prizemlju a prozor je na vanjskom zidu zgrade.

Zvono za uzbunu u slučaju hitnog slučaja ugrađeno je u prostoriju bez opasnih stvari u Zatvoru u Sisku dana 18. listopada 2013. godine.

58. Prihvaća se preporuka te su temeljito preispitani postupci smještaja u sobe bez opasnih stvari u većem broju kaznenih tijela.

Mjera smještaja zatvorenika u „gumene sobe“ i mjera vezanja provode se sukladno odredbama Zakona o izvršavanju kazne zatvora (članak 135. stavak 2., članak 136. i članak 138.)

Posebna mjera održavanja reda i sigurnosti - vezivanje ruku, a po potrebi nogu liscama ili remenjem primjenjivala se isključivo sukladno članku 138. Zakona o izvršavanju kazne zatvora i nije trajala jednokratno duže od 12 sati.

Navedena mjera nije provedena nakon proteka zakonom propisanog vremena i bez razloga.

Posebna mjera održavanja reda i sigurnosti - smještaj u posebno osiguranu prostoriju bez opasnih stvari nikad nije provedena kao oblik kažnjavanja zatvorenika, već isključivo radi zaštite života i zdravlja zatvorenika, odnosno radi sprječavanja samoozljeđivanja ili ugrožavanja reda i sigurnosti i provodila se isključivo dok se zatvorenik ne bi primirio odnosno kad bi prestali razlozi zbog kojih se navedena mjera provodila. Tijekom provođenja navedene mjere službenici Odjela osiguranja, liječnik, kao i službenici Odjela tretmana su redovito nadzirali stanje zatvorenika smještenih u posebno osiguranu prostoriju.

Sve navedene Posebne mjere održavanja reda i sigurnosti koje su provedene prema zatvorenicima, provodile su se isključivo nakon što bi sve druge mjere bile neuspješne i nakon dobivenog pozitivnog mišljenja liječnika koji je prije pregledao

zatvorenika, a odjeća se uklanjala, također nakon odobrenja nadležnog liječnika, zbog toga što odjeća koju zatvorenici imaju nije otporna na paranje i trganje.

Sukladno preporuci delegacije CPT obavljena je dodatna edukacija svih službenika Odjela osiguranja na temu provođenja Posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti, a u svezi s navedenim uprava Zatvora u Zagrebu donijela je „Smjernice za provođenje posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti“ kojima je detaljno propisano tko donosi odluku o određivanju i prestanku provođenja posebnih mjera održavanja reda i sigurnosti.

59. Prihvaća se preporuka CPT-a da se primjena vezivanja u zatvoru mora provoditi uz minimalne zaštitne mjere i standarde. U tom smislu, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav je radi unaprjeđenja rada i ujednačavanja postupanja sa zatvorenicima kod primjene sigurnosne mjere vezivanja zatvorenika liscama dana 28. kolovoza 2013. godine donio naputak kojim je propisano da se:

1. Mjera vezanja ruku, a po potrebi i nogu liscama ili remenjem provodi prema zatvoreniku koji ugrožava red i sigurnost ili prijeti ugrožavanju reda i sigurnosti, samo u slučaju kada je njezina primjena neophodna za uspostavu istoga, samostalno ili u kombinaciji s ostalim mjerama iz članka 135. Zakona.

2. Kada se navedena mjera primjenjuje uz posebnu mjeru održavanja reda i sigurnosti smještaja u posebno osiguranu prostoriju bez opasnih stvari ona se može primijeniti samo u izuzetnim slučajevima, odnosno kada se na taj način sprječava očita namjera zatvorenika da koristeći opremu prostora u kojem je smješten sebi nanese ozljede ili počinu samoubojstvo, odnosno kada u takvoj prostoriji postoji mogućnost za samoozljeđivanje zatvorenika i kada kroz pojačani nadzor utvrdimo da zatvorenik ima namjeru samoozljeđivanja.

3. Sve mjere iz članka 135. ZIKZ-a mogu se primijeniti isključivo iz razloga koje propisuje Zakon, a nikako iz bilo kojih drugih razloga. Također prilikom izvršavanja posebne mjere održavanja reda i sigurnosti vezanja ruku, a po potrebi i nogu liscama ili remenjem smiju se primijeniti samo sredstva utvrđena za tu namjenu - lisice, lisice za ruke i noge te pojas koji se fiksiraju isključivo za tijelo zatvorenika.

4. Drugačiji način vezanja, odnosno fiksiranja zatvorenika može se primijeniti samo ukoliko je to medicinski indicirano.

5. U slučaju izvanrednih situacija koje mogu imati za posljedicu teže narušavanja reda i sigurnosti, kada je ugrožen život i tijelo zatvorenika i službenih osoba, pobuna i slično i kada je nužno brzo djelovanje radi zaštite zatvorenika, zaposlenika i sprječavanje veće materijalne štete, a ne postoji mogućnost da standardni način vezanja bude djelotvoran, kratkotrajno se može odstupiti od spomenutih pravila vezanja. Ovakve situacije moraju biti posebno dokumentirane i obrazložene.

6. Osim obveza koje proistječu iz dosljedne primjene zakonskih odredbi, odmah nakon započinjanja primjene navedene mjere započeti će se i tretmanski rad (češći razgovori) sa zatvorenikom prema kojem je ova mjera primijenjena zavisno od prisutnosti pojedine vrste stručnjaka u kaznionici odnosno zatvoru. Osim pojačanog

nadzora nad zatvorenikom, poduzeti će se mjere radi utvrđivanja uzroka ponašanja zatvorenika koje je dovelo do primjene navedene mjere i sukladno tome, uz odgovarajuće postupke prema zatvoreniku, raditi će se na saniranju takvog stanja zatvorenika.

7. Ukoliko se liječničkim pregledom utvrdi da se radi o stanju zatvorenika koje iziskuje posebnu zdravstvenu skrb u ustanovi javnog zdravstva ili Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, žurno će se pristupiti organizaciji zbrinjavanja zatvorenika.

Slijedom navedenog, a obzirom na preporuku Odbora, Uprava za zatvorski sustav će i nadalje poduzimati korake važne za implementaciju postupaka i minimalnih mjera zaštite navedenih preporukom, te se također pobrinuti da se te mjere primjenjuju u svim zatvorskim ustanovama koje koriste sigurnosnu mjeru vezanja liscicama.

b. stega i odvajanje

60. Uvažavajući preporuku Odbora da se izmjene odredbe članka 146. stavak 2. točka 4. Zakona o izvršavanju kazne zatvora o trajanju stegovne mjere upućivanja u samicu do 21 dan u slobodno vrijeme ili tijekom cijelog dana i noći, na maksimalno trajanje smještaja u samici do 14 dana, hrvatske vlasti će u razumnom roku razmotriti mogućnost provedbe ove preporuke.

61. Prihvaća se preporuka CPT-a da se poduzmu mjere kako bi se poboljšala ventilacija u sobama na Odjelu za izvršavanje sigurnosnih i stegovnih mjera Kaznionice u Glini. Sve tri prostorije bez opasnih stvari („gumenjare“) u novom smještajnom objektu Kaznionice u Glini na vratima imaju po dvije pločice (gore i dolje) dimenzija 40/15 cm s rupicama promjera 1 cm za ventilaciju. Da bi se dotok svježeg zraka u navedene prostorije poboljšao izbušene su dodatni otvori koliko to materijal na vratima dopušta.

Nalazom CPT-a utvrđeno je da preko dana u samicama i prostorijama za odvajanje Kaznionice u Glini ima dovoljno dnevnog svjetla. Pribavljena je kvaka kojom će prozore u ćelijama otvarati službenik Odjela osiguranja (moguće je na „kipu“), obzirom da je jedino takva mogućnost ostavljena od strane izvođača radova na novom objektu pa će se tako na prirodan način poboljšati prozračivanje prostorija.

62. Uvažavajući preporuku da se pronađe alternativni način zbrinjavanja zatvorenika koji zbog sigurnosnih razloga borave na Odjelu za izvršavanje sigurnosnih i stegovnih mjera Kaznionice u Glini, poduzete su određene mjere, a koje uključuju već opisana poboljšanja tretmana zatvorenika smještenih na 4. Odjelu. Činjenica je da na Odjelu za izvršavanje sigurnosnih i stegovnih mjera Kaznionice u

Glini ima zatvorenika koji nakon okončanja stegovne mjere uporno odbijaju smještaj na bilo koji odjel navodeći razloge „sigurnosti“, a bez konkretnih imena zatvorenika koji ugrožavaju njihovu sigurnost i razloga za isto.

Netočno je da zatvorenici ostaju na ovom Odjelu zbog pozitivnog rezultata testa na opojna sredstva. Zatvorenici o kojima je riječ ostaju na ovom odjelu na vlastiti zahtjev, tražeći premještaj u drugo kazneno tijelo (u pravilu bliže mjestu prebivališta), iako ne ispunjavaju penološke pretpostave za premještaj. Često je riječ o zaduživanju među zatvorenicama, a za što odgovornost snose sami zatvorenici svjesno ulazeći u rizik nedopuštenih radnji (posuđivanje stvari, klađenje i sl.).

Osnivanje neke vrste „zaštićenog odjela“ nije predviđeno Zakonom o izvršavanju kazne zatvora, a zatvorenike Kaznionice u Glini koji imaju objektivne sigurnosne probleme nastoji se premjestiti na neki drugi odjel ili, u krajnjem slučaju, predložiti za premještaj u drugo kazneno tijelo ako se razlozi procijene opravdanima.

63. Prihvaća se preporuka CPT-a, te će se kroz naputke o ujednačavanju prakse koji su u izradi zbog primjene novih Kućnih redova od 01. siječnja 2014. godine, definirati uloga liječnika prilikom izvršavanja stegovnih mjera upućivanja u samicu. Smisao zakonske odredbe o obveznom pregledu liječnika je prije svega zaštita zdravlja zatvorenika, a ne uključivanje liječnika u donošenje odluke o vrsti kaznene sankcije koja će se izreći.

64. Prihvaća se preporuka CPT-a za potrebu poboljšanja u provođenju stegovne procedure. Naime, dana 14. svibnja 2013. godine proveden je unutarnji nadzor u Kaznionici u Glini, kojim je utvrđeno da postoje određene nepravilnosti u provođenju stegovnih postupaka protiv zatvorenika, u smislu pokretanja stegovnog postupka izvan roka predviđenog Zakonom, nedosljednosti datuma koji se navode u prijedlogu za pokretanje stegovnog postupka, zapisniku s rasprava, kao i rješenju o stegovnoj mjeri. Također, tijekom rada na pritužbi zatvorenika M.M. u srpnju 2013. godine utvrđeno je da se zatvorenicama koji se u stegovnom postupku na glavnoj raspravi odreknu prava na žalbu ne uručuje primjerak rješenja, kao što je to propisano člankom 148. stavka 6. Zakona o izvršavanju kazne zatvora.

Dana 11. rujna 2013. godine Kaznionici u Glini su dostavljeni zaključci o provedenom nadzoru te su naložene mjere za uklanjanje nepravilnosti, kojima je između ostalog naloženo i provođenje stegovnih postupaka protiv zatvorenika sukladno Zakonu o izvršavanju kazne zatvora i Zakonu o kaznenom postupku.

Dana 14. listopada 2013. godine Kaznionica u Glini je dostavila izvješće o provođenju naloženih mjera, u kojem obavještava da je upravitelj imenovao dvije službenice pravne struke kao odgovorne osobe za provođenje stegovnih postupaka, koje provode stegovne postupke sukladno Zakonu o izvršavanju kazne zatvora i Zakonu o kaznenom postupku, a o spornim pitanjima se konzultiraju sa sucima izvršenja Županijskog suda u Sisku.

65. Točno je da zakonska odredba iz članka 145. st. 3. t. 17. - ZIKZ-a („namjerno ugrožavanje svojeg zdravlja radi onesposobljavanja za izvršavanje obveza“) nije izmijenjena, ali se u praksi samoozljeđivanje ne tretira kroz stegovne postupke, prije svega zbog etiologije samoozljeđivanja koje je u najvećem broju slučajeva dio opće kliničke slike zatvorenika.

Kako bi osigurali jednakost postupanja u svim kaznenim tijelima i ovo pitanje bit će obuhvaćeno nalogima o izjednačavanju prakse, a hrvatske vlasti poduzet će odgovarajuće korake kako bi se navedena izmjena provela u razumnom roku.

66. Prihvaća se preporuka CPT-a da se preispita smještaj zatvorenika koji čekaju puštanje na uvjetni otpust u neadekvatne uvjete, te su poduzete određene mjere.

Od 15. listopada 2013. u prizemlju zgrade internata smješteni su zatvorenici koji se pripremaju za otpust. Riječ je o prostranom uređenom dijelu zgrade s prikladnim sanitarnim čvorom, dnevnim boravkom i sobama s dosta dnevne svjetlosti. Sa zatvorenicima se i dalje radi na izvršavanju njihovog pojedinačnog programa postupanja, što znači nastavak svih do tada započelih aktivnosti s naglaskom na pripremu za otpust na slobodu. Izdvajanjem od ostalih zatvorenika smanjena je mogućnost zlostavljanja i manipulacije ove skupine zatvorenika od strane onih zatvorenika koji i dalje ostaju na izdržavanju kazne, što je prije bio čest slučaj.

c. osoblje

67. Uprava za zatvorski sustav svjesna je činjenice manjka zatvorskog osoblja i to kako osoblja zaduženog za osiguranje, tako i službenika drugih profesija (medicinsko i tretmansko osoblje).

Sukladno Dopuni Plana prijma u državnu službu u tijela državne uprave i stručne službe i urede Vlade Republike Hrvatske za 2013.g. („NN“ broj: 76/13.) za Ministarstvo pravosuđa (kaznena tijela) odobren je prijam u državnu službu 29 službenika s visokom stručnom spremom, 1 službenika s višom stručnom spremom, 23 službenika sa srednjom stručnom spremom i 3 vježbenika s visokom stručnom spremom. Od odobrenog broja službenika planira se zaposliti 7 liječnika opće medicine, 4 liječnika specijalista i 5 medicinskih tehničara/sestara. Planiranim prijmom u državnu službu navedenog broja izvršitelja značajno bi se unaprijedila kvaliteta zdravstvene skrbi zatvorenika i to ne samo u kaznenim tijelima koje je posjetio CPT već u cjelokupnom zatvorskom sustavu.

Tijekom 2013. godine zaposleno je 56 novih službenika pravosudne policije prema potrebama koje su kaznena tijela iskazala tijekom 2011. godine, te 53 službenika prema programu zbrinjavanja službenika iz drugih državnih tijela.

Za novoprimitljene službenike koji su počeli raditi u tijeku su 23. i 24. temeljni tečaj za pravosudnu policiju.

68. Tijekom 2012. godine u Centru za izobrazbu zatvorskog osoblja provedeni su sljedeći programi:

- 21. temeljni tečaj za vježbenike pravosudne policije - 32 polaznika
- 7 jednodnevnih predavanja „Specifičnosti u postupanju s osobama s invaliditetom u zatvorskom sustavu“ u suradnji sa Zajednicom saveza osoba s invaliditetom Hrvatske - 125 polaznika na razini zatvorskog sustava
- 8 trodnevnih seminara „Timski rad službenika kaznenih tijela“ - mješovite skupine po petnaestak polaznika po skupini - 123 polaznika
- „Prevenција recidivizma i kontrola impulzivnog ponašanja“ - 10 službenika odjela tretmana raznih kaznenih tijela
- 4 jednodnevna predavanja „Zaštita na radu“ za službenike Kaznionice u Glini - 78 polaznika
- „Izobrazba za strukovne učitelje“ - 4 trodnevna seminara - 62 polaznika
- „Profesionalna komunikacija u obavljanju državne službe“ - 6 jednodnevnih seminara za ukupno 94 službenika

Dakle, tijekom 2012. godine razne programe izobrazbe u Centru pohađalo je ukupno 524 službenika.

69. Preporuka za poduzimanje odgovarajućih koraka za prestanak otvorenog nošenja palica u područjima zatvaranja se prihvaća. Središnji ured Uprave za zatvorski sustav je još 2007. godine donio naredbu u svezi držanja i nošenja gumene palice u pretincima odore posebno skrojenima u tu svrhu. Obzirom da je zaključak CPT-a kojim se navodi kako „većina zatvorskih čuvara u svim posjećenim ustanovama i dalje nosi palice naočigled zatvorenika“ prilično uopćen, dopuštamo mogućnost da je delegacija vidjela palice na službenicima odjela osiguranja koji su bili angažirani na sprovođenju zatvorenika.

Obzirom na činjenicu da je prije spomenuta naredba još uvijek na snazi a imajući također u vidu i ovu preporuku CPT-a, na zajedničkom sastanku voditelja Odjela osiguranja svih kaznenih tijela biti će izdano upozorenje o potrebi dosljedne primjene ove naredbe.

d. pristup informacijama

70. Preporuka se prihvaća te će Središnji ured Uprave za zatvorski sustav u žurnom postupku aktualizirati postojeći Priručnik za zatvorenike novim informacijama o pravima, obvezama i procedurama koje su važne zatvorenicima tijekom izdržavanja kazne.

Zbog primjene novih kućnih redova od 01. siječnja 2014. godine u svim kaznenim tijelima, prilagođavanje priručnika nameće se kao nužnost. Napominjemo, da su novi kućni redovi koncipirani na način da sami po sebi zatvoreniku daju dovoljno informacija o pravima i načinu njihovog ostvarivanja. Kućni redovi moraju biti dostupni svim zatvorenicima.

Nakon nadogradnje ovaj Priručnik će biti dostavljen kaznenim tijelima koja će ga distribuirati novодоšlim zatvorenicima već u prijamnom odjelu.

U skladu sa Zakonom o pravu na pristup informacijama (NN br.25/13) na postojećoj Internetskoj stranici Uprave za zatvorski sustav <http://www.mprh.hr/uprava-za-zatvorski-sustav> ažurirani su podaci koji se odnose na ustrojstvo i nadležnost Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav, podaci o svim kaznenim tijelima (imena upravitelja, adrese, brojevi telefona i vrijeme posjete). Ažurirani su i svi zakoni, uredbе i pravilnici koji su vezan uz rad Uprave za zatvorski sustav.

Uvedena je i nova rubrika pod nazivom „Katalog proizvoda nastalih radom zatvorenika“ gdje se objavljuju članci o tome što zatvorenici rade u svoje slobodne vrijeme.

Objavljuju se novosti koje su vezane uz rad Uprave za zatvorski sustav, a u rubrici „Natječaji“ mogu se vidjeti svi javni natječaji vezani uz zaposlenje na neodređeno vrijeme i oglasi za zasnivanje radnog odnosa na određeno vrijeme u Ministarstvo pravosuđa Uprave za zatvorski sustav.

U rubrici „javna nabava“ za sva kaznena tijela objavljeni su ugovori i dodatak ugovora koji se ne vode u Registru ugovora o javnim nabavama i okvirnim sporazumima, potom pregled sklopljenih ugovora o javnoj nabavi i njihovom izvršavanju, plan nabave i drugo. Poslove vezane uz ažuriranje podataka, pripreme i objave članaka na Internetskoj stranici zaduženo je nekoliko osoba.

e. kontakt s vanjskim svijetom

71. Prihvaća se preporuka o preispitivanju prava na posjete zatvorenika.

Zakonom o izvršavanju kazne zatvora utvrđeno je pravo zatvorenika na posjet članova obitelji dva puta mjesečno i blagdanom, te pravo maloljetne djece na posjet roditelju jednom tjedno i blagdanom. Novim kućnim redovima osigurano je da se sva prava na posjete mogu realizirati, kao i dodatne posjete odobrene kao pogodnosti.

S ciljem povećavanja mogućnosti za kontakt s vanjskim svijetom, a posebno kontakta djece s roditeljima koji izdržavaju kaznu zatvora, izmijenjena je odredba Pravilnika o pogodnostima koja je ograničavala broj posjeta svih kategorija tijekom mjeseca na broj vikenda i blagdana u mjesecu. Na ovaj način zatvorenicima je omogućeno da tijekom vikenda prime i dvije posjete, ako su stekli takvu mogućnost kroz pogodnosti.

72. Zatvorenici u istražnom zatvoru u Zatvoru u Sisku posjete ostvaruju preko fizičke prepreke. Maloljetnoj djeci zatvorenika u istražnom zatvoru posjete su otvorene te na pisanu zamolbu zatvorenika povremeno se odobravaju otvorene posjete ostalim članovima obitelji.

Vežano uz posjete djece zatvoreniciu u Zatiuru u Sisku sukladno Kućnom redu odobrene su otvorene posjete kao i ostalim posjetiteljima svake subote od 09,00 do 12,00 sati i zatvorenici mogu vrijeme provesti s djecom u igri na osnovu čega je uređen kut prostorije opremljen primjerenim igračkama, društvenim igrama koje se periodično mijenjaju. Osuđeni zatvorenici u Zatiuru u Sisku ostvaruju isključivo otvorene posjete pod nadzorom službenika pravosudne policije u prostoriji gdje sjede za stolom nasuprot svojih posjetitelja.

Također, Zatiur u Zagrebu u okviru svojih organizacijsko arhitektonskih mogućnosti maksimalno ulaže napore da se svim istražnim zatvoreniciu omoguću minimalno jednom mjesečno posjeta u otvorenim uvjetima, dok je svim zatvoreniciu omogućena posjeta u otvorenim uvjetima. Sukladno preporuci CPT-a poduzeće se nužni koraci kako bi se omogućilo proširenje posjeta u otvorenim uvjetima svim istražnim zatvoreniciu.

Centar za dijagnostiku u Zagrebu, nema posebnu prostoriju za posjete djece, već se ista odvija u posebno prilagođenoj prostoriji koja je u sastavu Zatiura u Zagrebu.

Inače prostor je odvojen od ostalih posjeta zatvorenika, zidovi su obojani slikama dječjeg sadržaja. Također su i stolice prilagođene potrebama djece (male, obojane stolice). Također se na zidu nalazi velika ploča, na koju djeca stavljaju svoje crteže, a samim time prostor za posjetu djece je opremljen papirom za crtanje te bojicama.

Roditelji zatvorenici sa svojom maloljetnom djecom (do 14 godina starosti) moraju imati posjetu sa jednim punoljetnim članom obitelji, dok djeca od 14 do 18 godina starosti mogu samostalno dolaziti u posjet svojim roditeljima koji se nalaze na izdržavanju kazne zatiura.

Inače, posjete djece sa zatvoreniciu moguće su svakog tjedna i to utorkom ili petkom odnosno svake prve i treće nedjelje u mjesecu. Posjete traju jedan sat.

f. procedure za prigovore i inspekcije

73. Prihvaća se preporuka CPT-a da se poduzmu potrebne mjere ne samo u Kaznionici u Glini i Zatiuru u Sisku, već u cijelom zatiurskom sustavu, kako bi se zajamčila povjerljivost prigovora upućenih vanjskim tijelima, te onemogućile situacije u kojima zatvorenik trpi negativne posljedice zbog podnošenja pritužbi vanjskim tijelima.

Uvidom u dosadašnji način na koji se provodio postupak rješavanja pritužbi vanjskom svijetu na postupanja tijekom izdržavanja kazne u Kaznionici u Glini i Zatiuru u Sisku nije utvrđen ni jedan slučaj narušavanja povjerljivosti ili da je zatvorenik snosio negativne posljedice radi podnošenja pritužbi, ali prihvaćamo da su informacije koje je prikupio CPT dovoljan znak upozorenja da su i takve situacije moguće.

Prilikom sastavljanja popisa rizičnih zatvorenika nije predviđeno da se koristi kriterij učestalosti obraćanja pojedinog zatvorenika prigovorima i pritužbama tijelima i ustanovama izvan zatiura, te će se sukladno preporuci dostaviti naputak kaznenim tijelima radi unaprjeđenja rada i ujednačavanja prakse postupanja u ovom segmentu.

74. Sudac izvršenja nadležan po sjedištu kaznionice ili zatvora, sukladno odredbi čl. 47. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, najmanje jedan puta godišnje obilazi zatvorenike, razgovara s njima i upućuje ih u njihova prava iz citiranog Zakona i načine ostvarivanja tih prava. Temeljem čl. 41. st. 4. citiranog Zakona Vrhovni sud Republike Hrvatske najmanje jedan puta godišnje saziva sastanak sudaca izvršenja radi ujednačavanja provedbe zakonskih odredbi. Na sastanku održanom krajem 2012. godine konstatirana je dobra suradnja sudaca izvršenja i zatvorske uprave, time da napominjemo da suci izvršenja po potrebi dolaze u kaznionice i zatvore i više puta tijekom godine.

75. Postupajući u okviru ovlasti koje temeljem Zakona o nacionalnom preventivnom mehanizmu za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih neljudskih ili ponižavajućih postupaka i kažnjavanja, koji je donio Hrvatski sabor na sjednici 28. siječnja 2011. godine, a koji je stupio na snagu osmog dana od objave u Narodnim novinama od 28. siječnja 2011. godine, Pučki pravobranitelj je tijekom 2012. godine obišao Zatvor u Zagrebu, Zatvor u Osijeku te Zatvorsku bolnicu, o čemu je izradio izvješća o obilasku, u koju svrhu je od Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav zatražio dodatne podatke te provođenje inspekcijskog nadzora nad provođenjem naloženih mjera.

U odnosu na obilazak Zatvorske bolnice, Pučki pravobranitelj je u Godišnjem izvješću o obavljanju poslova Nacionalnog preventivnog mehanizma za 2012. godinu, pojasnio da se radilo o ciljanoj posjeti turskoj državljanki kojoj je određen ekstradicijski pritvor, pa je Pučki pravobranitelj ministru pravosuđa uputio mišljenje u kojem se traži da se pritvorenici omogući povratak u SR Njemačku u kojoj uživa status izbjeglice. Nakon što je Vrhovni sud RH odbio izručenje, pritvorenici je omogućen nesmetan povratak u SR Njemačku, pa u konkretnom slučaju nije bilo prigovora na tretman i boravak pritvorenice u Zatvorskoj bolnici.

Tijekom veljače 2013. godine Pučki pravobranitelj bio u obilasku Kaznionice u Glini.

Izvješće o obilasku Zatvora u Zagrebu u rujnu 2012. godine do sada nije dostavljeno Upravi za zatvorski sustav.

6. Naknadni posjeti Bolnici za osobe lišene slobode

77. Preporuka se prihvaća, te će se naložiti rukovoditeljima u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu (upraviteljica, pomoćnica upraviteljice i voditelj Odjela osiguranja) da kroz sastanke službenika Odjela osiguranja provedu preporuku CPT-a i podsjetite službenike Odjela osiguranja da su „svi oblici zlostavljanja (uključujući usmeno vrijeđanje) zabranjeni i podložni primjerenom kažnjavanju“.

78. Uvažavajući preporuku CPT-a, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav uvrstit će rekonstrukciju smještajnih prostora u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu kao jedan od prioriteta u poboljšanju uvjeta za zatvorenike, pri čemu realizacija istog ovisi prije svega o financijskim sredstvima osiguranim u državnom proračunu. U međuvremenu, naložiti će se čelnicima Zatvorske bolnice u Zagrebu da kroz sastanke službenika i pojačani nadzor obavljanja poslova Odjela osiguranja provedu preporuku CPT-a i osiguraju zatvorenicima pristup ispravnim sanitarnim prostorijama u skladu s njihovim potrebama, u bilo koje doba dana i noći.

Sukladno dijelu preporuke da se „u sobama s više pacijenata osigura najmanje 4 m² životnog prostora, a u sobama od 7,5 m² trebalo bi po pravilu smjestiti samo jednog pacijenta“, isto će biti provedi kada se smanji razina popunjenosti u cijelom Zatvorskom sustavu, odnosno kada manji broj zatvorenika bude upućivan u Zatvorsku bolnicu iz drugih kaznionica i zatvora.

79. Uvažavajući preporuku da se svim pacijentima kojima to dopušta njihovo zdravstveno stanje, omogući svakodnevni boravak na otvorenom prostoru bolnice, te da se na šetalištu izgradi zaklon od sunca i kiše, hrvatske vlasti će u razumnom roku poduzeti odgovarajuće korake.

Napominjemo da je u tijeku natječaj za izbor izvođača radova na izgradnji dizala, te se očekuje njegova izgradnja tijekom 2014. godine.

80. Uvažavajući preporuku CPT-a da se tijekom boravka zatvorenika (pacijenata) u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu istima omogući nošenje svakodnevne odjeće te da se omogući prikladna odjeća za boravak na otvorenom prostoru bolnice, napominjemo da su zatvorenici - obzirom da se u bolnici nalaze prvenstveno radi liječenja i medicinske obrade - obučeni u bolničke pidžame i ogrtače kao i u svim drugim vanjskim zdravstvenim ustanovama u kojima pacijenti borave radi liječenja. Vrsta odjeće koju mogu nositi određena je Kućnim redom Zatvorske bolnice u Zagrebu, te im je za boravak na otvorenom prostoru omogućena prikladna odjeća.

81. Preporuka se prihvaća, te će se popuna upražnjenih radnih mjesta službenika medicinske struke (liječnika specijalista i medicinskih tehničara/sestara) u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, provesti sukladno Planu prijama u državnu službu. Tijekom kolovoza 2013. u Zatvorsku bolnicu je temeljem natječaja primljena jedna medicinska sestra. Također, tijekom rujna 2013. raspisan je natječaj za prijam 1 liječnika opće medicine na neodređeno vrijeme, a zbog povećanog obima poslova raspisan je i oglas za prijam 1 liječnika - specijalista psihijatra na određeno vrijeme u trajanju od 1 godine dana.

82. Uvažavajući preporuku preispitan je način vođenja kliničkih odjela u Zatvorskoj bolnici te ulaska službenika Odjela osiguranja u životni prostor pacijenata, kao i nošenje palice na vidljivom mjestu.

Zatvorska bolnica u Zagrebu je kaznionica zatvorenog tipa, a većina zatvorenika iz drugih kaznionica i zatvora koji borave u istoj radi liječenja, dolazi vrlo često iz kaznenih tijela koja su također po stupnju sigurnosti i ograničenju slobode kretanja zatvorenog tipa.

Službenici Odjela osiguranja nalaze se u pratnji službenika medicinske struke radi obavljanja poslova i radnih zadataka iz njihovog opisa poslova (otključavanje/zaključavanje soba, sprovođenje i osiguravanje objekta), i time ulaze „u životni prostor pacijenata“, ali ne bez posebnog ovlaštenja.

Što se tiče same procedure „obuzdavanja pacijenata“ službenici Odjela osiguranja sudjeluju u istoj isključivo na zahtjev liječnika i/ili medicinskih tehničara/sestara.

Vezano za nošenje palice na vidljivom mjestu, izvješćujemo da službenici Odjela osiguranja u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu ne nose palice na bolničkim odjelima (znači među pacijentima). Predstavnici CPT-a su palice vjerojatno vidjeli kod službenika drugih kaznionica i zatvora koji su sprovodili zatvorenike na konzilijarne preglede.

83. Uvažavajući preporuku Odbora slobodni smo dati obrazloženje postupanja s pacijentima koji borave u Zatvorskoj bolnici, te nizu psihosocijalnih aktivnosti koje im stoje na raspolaganju.

Za sve zatvorenike pa tako i za zatvorenike s izrečenom sigurnosnom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja izrađuje se pojedinačni program izvršavanja kazne zatvora kojim se predviđa smještaj na odjel, raspored na rad sukladno radnoj sposobnosti, posebni programi tretmana, psihološka i psihijatrijska pomoć, individualni i grupni psihosocijalni tretman, slobodno vrijeme, obrazovanje, kontakti s vanjskim svijetom, pogodnosti te mjere poslijepenalnog prihvata. Sigurnosnu mjeru obveznog psihijatrijskog liječenja neposredno provode i nadziru specijalisti psihijatri, a u svim ostalim segmentima provedbe pojedinačnog programa zatvorenika s izrečenom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja sudjeluju ostali službenici kaznenog tijela prema svom opisu posla i stručnoj osposobljenosti. Osim individualnog psihijatrijskog tretmana, za zatvorenike s izrečenom mjerom obveznog psihijatrijskog liječenja provodi se ciljani grupni rad kroz terapijske skupine, a ovisno o sadržajima koji su zatvorenicima predviđeni njihovim pojedinačnim programima izvršavanja kazne zatvora, provode se posebni programi tretmana ovisnosti o drogama i alkoholu, radne i radno-okupacijske aktivnosti, organizirano provođenje slobodnog vremena (likovne radionice, dramske radionice, sportske aktivnosti u skladu sa zdravstvenom sposobnosti, računalne radionice i dr.).

84. Prihvaća se preporuka CPT-a „da se osobama podvrgnutim postupku obuzdavanja osigura pristup sanitarnom čvoru prema potrebi“. Ističemo da se ovim osobama i omogućuje odlazak u sanitarni čvor, dok im se pelene stavljaju isključivo iz medicinskih razloga. Čelništvo Zatvorske bolnice u Zagrebu upozoreno je na potrebu redovite kontrole i nadziranja provođenja ove preporuke.

Vezano uz preporuku CPT-a o „metodama obuzdavanja pacijenata“ izvješćujemo da su službenici medicinske struke koji nalažu i provode obuzdavanje upozoreni već prilikom posjete delegacije CPT-a na potrebu ažurnog i detaljnijeg vođenja postojećih evidencija (sukladno Protokolu primjene fizičkog obuzdavanja kod osoba koje radi duševnih smetnji ugrožavaju svoj ili tuđi život i zdravlje).

Ističemo da sama primjena fizičkog obuzdavanja kod osoba koje radi duševnih smetnji ugrožavaju svoj ili tuđi život u svakoj prilici mora biti opravdana i na odgovarajući način argumentirana.

Uvažavajući preporuku CPT-a donesen je novi naputak s detaljnijim protokolom postupanja za primjenu fizičkog obuzdavanja hospitaliziranih osoba u Zatvorskoj bolnici odnosno zatvorenika. Također, za iduću proračunsku godinu, planira se i prenamjena jedne bolesničke sobe na Odjelu psihijatrije u kojoj će se smjestiti fizički obuzdani pacijenti, nad kojima će se moći obavljati stalan nadzor (prozor na vratima sobe).

86. Uvažavajući preporuku za poduzimanje koraka kojima bi osigurala puna učinkovitost sustava podnošenja prigovora koji bi zatvorenicima jamčio primanje odgovora unutar razumnog vremenskog roka, pisanu potvrdu svake pritužbe kao i razuman pismeni odgovor, poduzet će se mjere kako bi se na sve pritužbe koje su upućene u Središnji ured Uprave za zatvorski sustav i dalje odgovaralo u zakonom predviđenom roku od 30 dana, dok niti Zatvorska bolnica niti Uprava za zatvorski sustav ne mogu osigurati „primanje odgovora unutar razumnog vremenskog roka“ od strane drugih institucija kojima su upućene pritužbe.

Zatvorenici u Zatvorskoj bolnici imaju osiguranu mogućnost podnošenja prigovora i pritužbi svim tijelima državne i sudbene vlasti kao i organizacijama za zaštitu ljudskih prava bez uvida u njihov sadržaj (pismena su upućena u zatvorenim kovertama i ne otvaraju se odnosno njihov sadržaj se ne nadzire).

O pritužbama/prigovorima zatvorenika upućenih upraviteljici Zatvorske bolnice u Zagrebu vodi se posebna evidencija iz koje je razvidan datum podnošenja pritužbe/prigovora, razlog iste i davanja odgovora od strane uprave u zakonski propisanom roku.

88. Prihvaća se preporuka te će Središnji ured Uprave za zatvorski sustav nastaviti s aktivnostima na značajnijem uključivanju Ministarstva zdravlja u nadzor zdravstvene skrbi koja se pruža zatvorenicima kako u Zatvorskoj bolnici, tako i u drugim kaznenim tijelima, a suradnja s Ministarstvom zdravlja u inspekcijskom nadzoru u kaznenim tijelima RH provodi se sukladno Zakonu o izvršavanju kazne

zatvora (čl.18 st.7), prema kojem nadzor nad pružanjem zdravstvene zaštite zatvorenicima obavlja ministarstvo nadležno za poslove zdravstvene zaštite.

Tako je tijekom 2013. godine obavljen inspekcijski nadzor u slijedećim kaznenim tijelima: 26. travnja 2013. godine u Kaznionici u Lepoglavi, 30. travnja 2013. godine u Kaznionici u Turopolju i Odgojnom zavodu u Turopolju, 14. svibnja 2013. godine u Kaznionici u Glini te 11. rujna 2013. godine u Kaznionici u Valturi i Zatvoru u Puli.

U narednom razdoblju planira se inspekcijski nadzor preostalih kaznenih tijela. Tijekom inspekcijskih nadzora utvrđeno je činjenično stanje, a konačno izvješće s mjerama i preporukama bit će izrađeno po obilasku svih kaznenih tijela.

U cilju razvoja i unapređenja pružanja zdravstvene zaštite zatvorenicima, u Upravi za zatvorski sustav od strane radne skupine izrađena je stručna podloga za Pravilnik o uvjetima u pogledu prostora, opreme i radnika zdravstvene ustanove koja pruža zdravstvenu zaštitu osobama lišenim slobode. Izrada navedenog pravilnika je u tijeku, a u nadležnosti je Ministarstva zdravlja.

S poštovanjem,

POMOĆNIK MINISTRA

Ivica Šimac

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO SOCIJALNE POLITIKE
I MLADIH

KLASA: 910-01/12-01/23
URBROJ: 519-05-1-2/2-13-7
Zagreb, 2. kolovoza 2013.

MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA
Ravnateljstvo policije
Visoka policijska akademija
Visoka policijska škola
10 000 Z A G R E B
Av. Gojka Šuška 1

n/r gospodina Damira Brnetića

PREDMET: Očitovanje na Izvješće CPT-a sačinjeno povodom posjeta Delegacije CPT-a Republici Hrvatskoj u rujnu 2012. godine
- dostavlja se

Ministarstvo socijalne politike i mladih zaprimilo je izvješće Europskog odbora za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) koje je uslijedilo nakon posjete odbora Hrvatskoj u razdoblju od 18. do 27. rujna 2012. godine. Slijedom zatraženih podataka dostavljamo sljedeće očitovanje:

Uvodne napomene

- Odbor daje primjedbu o potrebi izbjegavanja prijama maloljetnika u Centar za rehabilitaciju Stančić

Zakonom o socijalnoj skrbi (NN, 33/12), člankom 96., propisano je da djeci, a posebno djeci mlađoj od sedam godina, centar za socijalnu skrb priznaje pravo na smještaj u udomiteljsku obitelj sukladno uvjetima propisanim ovim Zakonom. Pravo na smještaj u dom ili drugu pravnu osobu ili kod fizičke osobe koja obavlja djelatnost socijalne skrbi može se priznati samo u slučaju ako mu se u trenutku nastanka potrebe ne može osigurati smještaj u udomiteljskoj obitelji, te da takav smještaj može trajati najduže do šest mjeseci. Iznimno takav smještaj može trajati i duže od navedenog roka u slučajevima potrebe za pružanjem tretmanskih ili zdravstvenih usluga djetetu koje se ne mogu osigurati kod udomiteljske obitelji. Centar za socijalnu skrb dužan je brinuti o najboljem interesu djeteta kojem je priznao pravo na smještaj te osigurati uvjete za njegov što brži povratak u vlastitu ili udomiteljsku obitelj, odnosno za zasnivanje posvojenja u skladu s individualnim planom koji izrađuje zajedno s pružateljem usluga. Napominjemo da je u tijeku provedba projekta „Transformacija i deinstitutionalizacija Centra za

rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb“, koji je u prilogu očitovanja, te da se u Centar za rehabilitaciju Stančić ne zaprimaju novi korisnici.

- Odbor traži na uvid tekst izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj skrbi i Obiteljskog zakona s naglaskom na bolju provedbu mjera zaštite ljudskih prava, naročito vezano uz lišenje poslovne sposobnosti i skrbništvo.

U tijeku su izmjene Zakona o socijalnoj skrbi i Obiteljskog zakona. Teze za Nacrt prijedloga Zakona o socijalnoj skrbi dostupne su na web stranicama [http://www.mspm.hr/content/download/8892/67863/file/ZAKON%20O%20SOCIJALNOJ%20SKRBI%20-%20%20TEZE%20\(svibanj%202013%20\).docx](http://www.mspm.hr/content/download/8892/67863/file/ZAKON%20O%20SOCIJALNOJ%20SKRBI%20-%20%20TEZE%20(svibanj%202013%20).docx), a Teze za Nacrt prijedloga Obiteljskog zakona na http://www.mspm.hr/content/download/8826/67549/version/1/file/TEZE++za+novi+Obiteljski+zakon+-+08_05_2013.doc. Sektor za osobe s invaliditetom sudjelovao je u raspravi radne skupine za izmjenu Obiteljskog zakona i predložio ukidanje instituta potpunog lišenja poslovne sposobnosti, a navedeni prijedlog je uvršten u Nacrt Obiteljskog zakona. Rasprava o Nacrtu Obiteljskog zakona još je uvijek u tijeku, a planira se da će Zakon stupiti na snagu 01. siječnja 2014.

- Odbor traži aktualne informacije vezane za provedbu Plana deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. – 2018., posebno što se tiče Podružnice Mirkovec Doma za psihički bolesne odrasle osobe Zagreb.

Planom deinstitutionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. – 2018. predviđa se, između ostalog, iz institucija izmjestiti 20% korisnika s mentalnim oštećenjima. U isto se vrijeme planira razvijati usluge skrbi u zajednici kao što je organizirano stanovanje. Napravljeni su pomoci u smislu širenja usluge organiziranog stanovanja koju sada pružaju sljedeći domovi za psihički bolesne odrasle osobe:

Dom za psihički bolesne odrasle osobe Zemunik kroz jednu stambenu jedinicu za četiri korisnika (u planu je osnivanje još dviju stambenih jedinica).

Dom za psihički bolesne odrasle osobe Osijek sa dvije stambene jedinice u kojima stanuje po 5 korisnika.

Dom za psihički bolesne odrasle osobe Lobar-Grad sa tri stambene jedinice po četiri korisnika.

U svrhu kvalitetne provedbe procesa u tijeku je intenzivna provedba projekta „Podrška u sustavu socijalne skrbi u procesu daljnje deinstitutionalizacije socijalnih usluga“ Ministarstva socijalne politike i mladih u suradnji s Oxford Policy Management konzorcijem, kroz program EU za Hrvatsku IPA Komponente IV – Razvoj ljudskih potencijala. U svrhu daljnjeg intenziviranja procesa transformacije i deinstitutionalizacije, kao i osiguravanja potrebnih financijskih sredstava za proces, Ministarstvo socijalne politike i mladih kao program za Europski Socijalni Fond pripremit će projekt „Podrška daljnjem procesu deinstitutionalizacije i transformacije ustanova socijalne skrbi i prevencija institucionalizacije“ u kojeg će uključiti domove iz svoje nadležnosti.

Vezano za Podružnicu Mirkovec Doma za psihički bolesne odrasle Zagreb, prema Nacrtu izvješća o procjeni transformacije i deinstitutionalizacije domova socijalne skrbi, predlaže se transformacijski model C, odnosno zatvaranje Doma. Podružnica Mirkovec sastoji se od dvorca koji prema mišljenju projektnog tima nije adekvatan za smještaj i stanovanje budući da su neke spavaće sobe prevelike i prolazne (kao što stoji i u izvješću CPT-a), stepenice su uske i zavojite, prostor za dnevni boravak nalazi se u podrumu te je vlažan, a prostor u kojem korisnici mogu kuhati kavu i sl., prema dojmu projektnog tima, nije često u uporabi. Dom se nalazi na izoliranoj lokaciji, ograđen je, te do obližnjeg mjesta nema uređenog nogostupa. Kako je Dom smješten u zgradi koja se ubraja u

zaštićenu baštinu te zbog toga nisu dozvoljene potrebne preinake, predlaže se spomenuti transformacijski model C.

➤ Odbor traži plan deinstitucionalizacije Centra za rehabilitaciju Stančić

U cilju osiguravanja većeg stupnja kvalitete života korisnika Centra za rehabilitaciju Stančić te u svrhu intenziviranja procesa njegove transformacije i deinstitucionalizacije, ali i Centra za rehabilitaciju Zagreb, kao dvije najveće ustanove po broju korisnika s intelektualnim teškoćama (Centar za rehabilitaciju Stančić - 303 korisnika i Centar za rehabilitaciju Zagreb - 154 korisnika), Ministarstvo socijalne politike i mladih je u suradnji sa Centrom za rehabilitaciju Stančić i Centrom za rehabilitaciju Zagreb izradilo projekt pod nazivom „Transformacija i deinstitucionalizacija Centra za rehabilitaciju Stančić i Centra za rehabilitaciju Zagreb“.

Budući da u Državnom proračunu za ovu namjenu nema dovoljno osiguranih sredstava, Ministarstvo je odlučilo koristiti druge izvore te navedeni projekt za petogodišnje razdoblje sufinanciranja procesa transformacije i deinstitucionalizacije ove dvije ustanove prijavilo Institutu otvoreno društvo. Navedeni projekt je Institut Otvoreno Društvo odobrio 22. ožujka 2013. godine, te su 17. svibnja 2013. godine Ministarstvo socijalne politike i mladih i Institut Otvoreno društvo potpisali Ugovor o međusobnoj surdnji.

U prilogu dostavljamo navedeni projekt a u nastavku naglašavamo sljedeće činjenice:

Odobrena sredstva od strane Instituta Otvoreno Društvo za petogodišnje razdoblje provedbe projekta Centra za rehabilitaciju Stančić i trogodišnje razdoblje provedbe projekta za Centar za rehabilitaciju Zagreb iznose ukupno 16.736.000,00 kuna od čega za Centar Stančić ukupno 12.446.000,00 kuna odnosno 75% ukupne vrijednosti projekta.

Tijekom razdoblja od pet godina Centar Stančić bit će transformiran iz stacionarne ustanove socijalne skrbi u Centar za pružanje usluga u zajednici i Dom za dugotrajnu intenzivnu skrb te će biti u mogućnosti osigurati dugotrajnu i intenzivnu skrb za sve korisnike kojima je ovakav oblik skrbi potreban ali u humanijim i kvalitetnijim uvjetima. Stoga transformacija u ovom slučaju ne znači samo fizičko izmještanje korisnika iz ustanove u stanove u zajednicu, nego označava i istovremenu transformaciju načina rada same ustanove i njenog osoblja kao i promjenu stavova samih korisnika, osoblja ali i društva spram osoba s intelektualnim teškoćama. Transformacija stacionarne ustanove u pružatelja usluga u zajednici će pokazati da se sveobuhvatne, održive i isplative kvalitetne usluge u zajednici mogu i trebaju razviti kao alternative stacionarnom smještaju za sve one korisnike koji mogu funkcionirati u ovim oblicima skrbi.

Kroz navedeni projekt tijekom lipnja i srpnja 2013. godine započeo je izmještaj korisnika Centra za rehabilitaciju Stančić te je 36 korisnika smješteno u 9 stambenih zajednica.

Projekt će se nastaviti sljedećom dinamikom navedenom u projektu:

- rujanj - listopad 2013. - regionalizacija 30 korisnika
- siječanj - veljača 2014. - izmještaj 41 korisnika
- ožujak - lipanj 2014. - regionalizacija 30 korisnika
- rujanj - listopad 2014. - izmještaj 41 korisnika
- siječanj - veljača 2015. - izmještaj 41 korisnika
- ožujak-travanj 2015. - regionalizacija 30 korisnika
- rujanj - listopad 2015. - eventualni izmještaj 28 korisnika

Kroz navedeni projekt bit će izmještena do 282 korisnika Centra za rehabilitaciju Stančić, od toga 192 u novoosnovanih 47 stambenih zajednica na području Zagreba i Zagrebačke županije te regionalno izmještanje 90 korisnika prema mjestu ranijeg prebivališta.

Pored deinstitucionalizacije korisnika iz ustanove u stanove u zajednicu, paralelan je proces transformacije načina rada same ustanove i njenog osoblja kao i promjena stavova samih korisnika, osoblja ali i društva spram osoba s intelektualnim teškoćama.

Transformacija stacionarne ustanove u pružatelja usluga u zajednici će pokazati da se sveobuhvatne, održive i isplative kvalitetne usluge u zajednici mogu i trebaju razviti kao alternative stacionarnom smještaju za sve one korisnike koji mogu funkcionirati u ovim oblicima skrbi.

Životni uvjeti

- Odbor predlaže smanjenje razine popunjenosti spavaonica u Centru za rehabilitaciju Stančić s ciljem osiguravanja najmanje 4m² životnog prostora po korisniku
Deinstitucionalizacijom korisnika Centra za rehabilitaciju Stančić odnosno njihovim izmještajem u stambene zajednice smanjuje se broj korisnika u spavaonicama. Napominjemo da je u cilju osiguravanja adekvatnih uvjeta stanovanja korisnika koji se izmještaju u stambene zajednice, Ministarstvo Centru dostavilo naputak o uvjetima prostora koje moraju ispunjavati stanovi koji će se unajmljivati u svrhu pružanja usluga organiziranog stanovanja u okviru provedbe projekta, a sukladno postojećem Pravilniku o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući. U naputku je naglašeno da površina spavaonica mora iznositi najmanje 6 m² po pokretnom korisniku, odnosno 7 m² po korisniku u invalidskim kolicima.
- Odbor predlaže da se korisnicima domova osiguraju mjesta za osobne stvari s mogućnosti zaključavanja, kao i više vizualne stimulacije i personalizacije njihovih spavaonica.
- Odbor navodi kako su velike spavaonice u kojima je smješten veći broj korisnika (kao one u Podružnici Mirkovec) daleko od idealnih za osobe s mentalnim (ili intelektualnim) oštećenjima te da velike spavaonice treba zamijeniti manjima.
Ministarstvo socijalne politike i mladih dalo je navedene upute svim domovima za psihički bolesne odrasle sobe s preporukama za poboljšanje životnih uvjeta korisnika vezane uz osiguravanje osobnog prostora za korisnike s mogućnosti zaključavanja (ormari i slično), osiguravanje prostora za osobne stvari i ukrase u njihovim sobama itd. Upute su dane u sklopu redovnog godišnjeg sastanka s ravnateljima državnih i nedržavnih domova za psihički bolesne odrasle osobe. Sastanak se održao 4. i 5. srpnja 2013. godine u Domu za psihički bolesne odrasle osobe Nuštar. Do sada su već napravljeni određeni koraci u osiguravanju predloženih promjena, pa su tako Domu za psihički bolesne odrasle osobe Lobar-Grad odobrena financijska sredstva za pregradnju velikih spavaonica u svrhu poboljšanja životnih uvjeta korisnika.

Postupanje s korisnicima i potreba za dodatnim kadrovima

- Odbor nalazi kako dosjei korisnika Podružnice Mirkovec ne sadrže individualne planove promjene korisnika. Stoga preporučuje da se za svakog korisnika izradi individualni plan koji sadrži ciljeve tretmana, terapijska sredstva i stručnjake uključene u proces. Također, korisnici trebaju biti uključeni u izradu njihovih individualnih planova te ih se treba informirati o njihovom napretku.
Sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi, članku 190., Centri za socijalnu skrb su tijekom postupka za priznavanja prava u skladu s navedenim Zakonom, pa tako i prava na usluge smještaja dužni izraditi individualni plan skrbi temeljen na procjeni potreba, utvrditi svrhu koja se planom želi postići te poduzeti mjere da se osoba u nepovoljnom stanju osposobi za brigu o sebi i članovima obitelji. Centar je također tom prilikom surađivati s osobom koja se obratila za pomoć i članovima njezine obitelji. Ministarstvo socijalne politike i mladih kontinuirano daje stručne upute domovima i centrima za socijalnu skrb vezane uz sastavljanje individualnih planova za korisnike koji

obuhvaćaju ciljeve, načine njihovog ostvarenja i stručnjake uključene u proces promjene. Također se inzistira na sudjelovanju samog korisnika u izradi individualnog plana što je također jedan od Standarda kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi, točnije Standard 4 koji se odnosi na procjenu i planiranje, a zahtjeva da procjenu potreba svakog korisnika provodi stručno osoblje u suradnji s korisnikom usluge, njegovom obitelji, skrbnikom ili zastupnikom ili, prema potrebi, drugim službama. Isto tako, propisuje kako se za svakog korisnika treba propisati plan pružanja usluga uz aktivno sudjelovanje i u dogovoru sa samim korisnikom, članovima njegove obitelji, skrbnikom ili zastupnikom, a korisnici usluga sa ograničenim sposobnostima trebaju dobivati primjerenu podršku i poticaj kako bi se osiguralo njihovo aktivno sudjelovanje u procesu planiranja. Korisnik sudjeluje i u evaluaciji i praćenju provedbe individualnog plana. Navedeno je u skladu sa Standardom 5 koji se odnosi na odlučivanje i samoodređenje korisnika.

U proteklom periodu je temeljem rješenja inspekcije Ministarstva socijalne politike i mladih zatvoren Dom za psihički bolesne odrasle osobe Breznica Đakovačka u kojem je bilo smješteno 124 korisnika te Obiteljski dom Marije Dragočajac u kojem je bilo smješteno 22 korisnika. Ovo Ministarstvo pružilo je potporu centrima za socijalnu skrb kod izmještanja korisnika i osiguralo privremeni smještaj za sve korisnike u državnim domovima za psihički bolesne odrasle osobe. Pri tome se od nadležnih centara za socijalnu skrb zahtijevalo da pristupe izradi individualnih planova u suradnji s korisnicima u svrhu pronalaženja trajnog oblika skrbi u skladu s Planom deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba koje obavljaju djelatnost socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj 2011. – 2018.

Socijalna služba Centra za rehabilitaciju Stančić je u suradnji s drugim stručnim djelatnicima Centra izradila obrazac individualnog plana koji je i prihvaćen od strane Stručnog vijeća Centra na sjednici održanoj 25. travnja 2013. godine. Na istoj sjednici usvojen je i Protokol izrade individualnog plana i programa za svakog korisnika. Intenzivna izrada i obrada korisnika (prema njihovim specifičnostima i potrebama) započela je u ožujku 2013. godine. Stručni tim Centra se u procjenama vodio interesima korisnika i njihovim realnim mogućnostima, odlučujući se za tri moguća oblika skrbi – organizirano stanovanje, dugotrajna skrb i intenzivna skrb. Od 305 korisnika na stalnom smještaju, Individualni planovi izrađeni su za 223 korisnika, a izrada preostalih individualnih planova predviđa se do kraja rujna 2013. godine.

Također naglašavamo da su svi korisnici Centra za rehabilitaciju Stančić koji su do sada izmješteni, bili pripremljeni na način da su provedeni inicijalni intervjui, provedena je procjena interesa i grupne dinamike korisnika kako bi se bolje upoznali sa korisnicima koji žive u programu stanovanja uz podršku u zajednici, te organizirani odlasci u posjet samozastupnicima koji žive u zajednici.

- Odbor navodi kako samo jedna medicinska sestra u noćnoj smjeni u Podružnici Mirkovec nije dovoljna za zadovoljenje potencijalnih potreba korisnika. S obzirom na to, preporučuje se povećanje broja medicinskih sestara u noćnim smjenama u Podružnici Mirkovec.

U tijeku je izmjena Pravilnika o vrsti i djelatnosti doma socijalne skrbi, načinu pružanja skrbi izvan vlastite obitelji, uvjetima prostora, opreme i radnika doma socijalne skrbi, terapijske zajednice, vjerske zajednice, udruge i drugih pravnih osoba te centra za pomoć i njegu u kući (NN., br. 64/09) koji propisuje broj i stručnu spremu pružatelja usluga u domovima za psihički bolesne odrasle osobe s obzirom na broj korisnika. Vezano za skrb tijekom noći, spomenuti Pravilnik propisuje kako se ona pruža smjenskim radom radnika koji pružaju usluge brige o zdravlju i njege te da za pružanje brige o zdravlju i njege korisnika na smještaju dom i druga pravna osoba trebaju osigurati skrb tijekom noći u svakoj zasebnoj građevini. Ministarstvo socijalne politike i mladih uzeti će u obzir

mišljenje i prijedlog CPT-a o broju medicinskih sestara u noćnoj smjeni u domovima za psihički bolesne odrasle osobe

- Odbor preporučuje zapošljavanje psihijatra i liječnika na puno radno vrijeme u Centru za rehabilitaciju Stančić

Kako se zbog deinstitucionalizacije korisnika smanjuje broj korisnika usluga stalnog smještaja sjedištu Centra za rehabilitaciju Stančić, smanjuje se i broj pacijenata liječnika Centra. Naime korisnici sukladno Zakonu o obveznom zdravstvenom osiguranju ("Narodne novine", broj 150/08, 94/09 i 153/09), imaju pravo u svom mjestu stanovanja slobodno izabrati doktora opće/obiteljske medicine, te se sukladno navedenom korisnici opredjeljuju za liječnike koji su najbliži njihovom mjestu stanovanja. Nadalje, napominjemo da svi korisnici Centra Stančić imaju zdravstveno osiguranje, te ukoliko im je potrebno bolničko liječenje, kao i ostali građani Republike Hrvatske, koriste dodatne usluge u sustavu zdravstva.

- Odbor preporučuje povećanje broja osoblja tijekom noćne smjene

Započetom deinstitucionalizacijom korisnika Centra za rehabilitaciju Stančić smanjuje se broj korisnika na stalnom ili tjednom smještaju čime je i omjer zaposlenog osoblja u noćnoj smjeni i korisnika manji. Broj korisnika smanjio se 303 na 267, a sukladno projektnim aktivnostima i predviđenom hodogramu smanjivat će se i dalje.

Ponovno smatramo važnim napomenuti da je Centar za rehabilitaciju Stančić ustanova socijalne skrbi te korisnicima pruža prvenstveno usluge stanovanja i njege i brige o zdravlju, tako da se i poslovi pružanja sestrinske skrbi dijelom razlikuju od poslova koje one obavljaju u zdravstvenoj ustanovi, te je njihova uloga više usmjerena na skrb kojoj je cilj održanje postojećeg zdravstvenog stanja.

- Odbor preporučuje poduzimanje koraka vezanih uz sobe za izolacije i napomene u paragrafu 126

Gore spomenutim iseljavanjem korisnika u stambene zajednice povećava se prostor te će se sukladno započetom procesom transformacije, tijekom pet godina, ista biti transformirana iz stacionarne ustanove socijalne skrbi u Dom za dugotrajnu intenzivnu skrb koji će biti uređen na način da korisnicima pruža usluge u humanijim i kvalitetnijim uvjetima.

Sredstva obuzdavanja

- Odbor preporučuje poduzimanje koraka vezanih uz sobe za izolacije i napomene u paragrafu 126

Gore spomenutim iseljavanjem korisnika iz Centra za rehabilitaciju Stančić u stambene zajednice povećava se prostor te će se sukladno započetom procesom transformacije, tijekom pet godina, ista biti transformirana iz stacionarne ustanove socijalne skrbi u Dom za dugotrajnu intenzivnu skrb koji će biti uređen na način da korisnicima pruža usluge u humanijim i kvalitetnijim uvjetima.

- Vezano uz preporuke iz paragrafa 129 izvještavamo o sljedećem:

Vezano uz potrebu edukacije osoblja izvještavamo da se u cilju kvalitetne provedbe gore navedenog projekta, i u skladu s projektnim aktivnostima održava usavršavanje zaposlenika Centra za rehabilitaciju Stančić. Tako je do sada educiran 21 viši asistent (edukacija u trajanju od 90 sati teoretske nastave i 40 sati praktičnog rada), održana je prva inicijalna edukacija za 30 asistenta za prve službe podrške te edukacija koordinatora i voditelja stručnih službi podrške na temu osobno usmjerenog planiranja.

Također izvještavamo da je u svrhu kvalitetne provedbe procesa transformacije i deinstitucionalizacije u Ministarstvu socijalne politike i mladih u tijeku intenzivna provedba projekta Podrška sustavu socijalne skrbi u procesu daljnje deinstitucionalizacije socijalnih usluga u suradnji s Oxford Policy Management

konzorcijem, kroz program EU za Hrvatsku IPA Komponente IV-Razvoj ljudskih potencijala. Krajnji cilj projekta je povećati socijalno uključivanje korisnika prava i usluga u sustavu socijalne skrbi. Svrha projekta je pružiti podršku stručnjacima iz sustava socijalne skrbi pri daljnjem razvoju i provedbi učinkovitih i inkluzivnih socijalnih usluga unaprjeđivanjem procesa socijalnog planiranja i transformacije ustanova. Projekt obuhvaća dvije komponente i to:

Komponenta 1: Osnajivanje kapaciteta stručnjaka pri socijalnom planiranju i promicanje alternativnih oblika skrbi unutar zajednice.

Komponenta 2: Osnajivanje kapaciteta stručnjaka pri procesu deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi.

U okviru 2. komponente u rujnu će započeti trening program o institucionalnoj transformaciji u koji će biti uključeni i zaposlenici Centra za rehabilitaciju Stančić.

Detaljna višeznačna strategija čiji je cilj znatno smanjenje ili iskorjenjivanje uporabe izolacije i drugih sredstava nije izrađena zbog nedostatka ljudskih kapaciteta s obzirom na veliki angažman djelatnika u projektu, ali je isto stavljeno u plan za 2014. godinu.

U prvih šest mjeseci 2013. godine u Centru Stančić je kroz evidenciju sputavanja (prema protokolu i odobrenju nadležnog psihijatra) registrirano po odsjecima:

1.A odsjek – 21 korisnik. Od toga 1 humana stezulja zbog autoagresivnog ponašanja i 20 korisnika fiksirano za invalidska kolica (ili krevet) zbog osobne / zdravstvene sigurnosti korisnika.

1.B odsjek – 11 korisnika. Od toga svih 11 ograničavanje kretanja / fiksacija zbog osobne/zdravstvene sigurnosti korisnika (cistostome, kolostome, urinarni kateteri, N.G. sonde. Nema stezulja.

2.A odsjek – 6 korisnika, fiksiranje noću zbog osobne sigurnosti, psihomotornog nemira, uznemiravanja drugih itd. Stezulja nema.

2.B odsjek – 8 korisnika. Od toga 2 stezulje (1 stalno, 1 povremeno zbog autoagresivnog i agresivnog ponašanja. Kod ostalih 6 fiksacija iz sigurnosnih razloga (padovi, dezorijentiranost, psihomotorni nemir i sl.)

3.A odsjek – 11 korisnika. Od toga 1 izolacija noću zbog nepoželjnih ponašanja, bježanja, uznemiravanja ostalih korisnika; 5 stezulja noću i 3 povremeno, 2 samo fiksacija zbog padova i sl.

3.B odsjek – 6 korisnika ukupno. Nema stezulja. Fiksiranje tijekom noći. Odobreno od psihijatra za 1 korisnicu prema potrebi sputavanje.

4. A odsjek – 15 korisnika. Od toga: 1 i danju sputavan zbog izrazite autoagresivnosti. Ostalih 14 fiksirano noću.

4. B odsjek – 7 korisnika. Od toga: 1 povremeno sputavanje danju zbog agresivnosti i autoagresivnosti, ostali – fiksiranje noću (osobna sigurnost, dezorijentiranost, nestabilnost, psihomotorni nemir i sl.)

5. A odsjek – nema stalno registriranih. U dva navrata ista korisnica stavljena u stezulju. Lista u prilogu.

5. B odsjek – ukupno registriranih 14. od toga povremeno dvoje korisnika u stezulji po potrebi sa odobrenjem psihijatra (izrazita agresivnost, autoagresivnost). Ostali – fiksacija noću (slabije pokretni korisnici skloni padovima i sl.)

Ukupno 99 korisnika – sputavanje, ograničavanje, fiksiranje.

Od toga stezulja 16 (povremeno, prema potrebi ili noću, sve po odobrenju psihijatra) 1 izolacija.

Ostalih 83 fiksirano je uglavnom noću zbog osobne sigurnosti, sigurnosti ostalih korisnika, zdravstvenih razloga, u među njih 86 su i korisnici s medicinskih odsjeka ograničeni u kretanju zbog osobne sigurnosti.

Skrbništvo

- Odbor nalazi kako se rješenje o smještaju, odluka o lišenju poslovne sposobnosti i revizija poslovne sposobnosti (koja se treba provesti svake 3 godine) rijetko nalaze u dosjeima korisnika. Stoga se preporuča da nadležna tijela Republike Hrvatske osiguraju da se zakonske odredbe koje se odnose na lišenje poslovne sposobnosti kao i reviziju smještaja provode u praksi te da poduzmu mjere da dosjei korisnika sadrže svu potrebnu dokumentaciju.

Ministarstvo socijalne politike i mladih dalo je upute domovima za psihički bolesne odrasle osobe o potrebi formiranja odgovarajuće dokumentacije za korisnike koja će obavezno sadržavati rješenje o smještaju korisnika, odluku o lišenju poslovne sposobnosti, kao i liječničko mišljenje o potrebi za lišenjem poslovne sposobnosti. Ukoliko dokumentacija ne sadrži liječničko mišljenje o stanju zdravlja korisnika s obzirom na razlog lišenja poslovne sposobnosti koje je liječnik obavezan na zahtjev centra za socijalnu skrb dostaviti svake tri godine (sukladno čl. 165 Obiteljskog zakona, NN., br. 116/03, 17/04, 136/04, 107/07), dom mora o tome obavijestiti centar za socijalnu skrb.

Upute su dane u sklopu redovnog godišnjeg sastanka s ravnateljima državnih i nedržavnih domova za psihički bolesne odrasle osobe.

Isto će biti učinjeno i prema domovima za osobe s tjelesnim, intelektualnim i osjetilnim oštećenjima.

- Odbor ponavlja svoje preporuke prema kojima se trebaju poduzeti mjere kojima bi se osiguralo da osobe lišene poslovne sposobnosti koje su smještene u domovima za osobe s mentalnim oštećenjima imaju pravo pokrenuti postupak procjene zakonitosti njihovog smještaja o čemu će žurno odlučiti sud. Nadalje, kao dodatak na godišnju reviziju potrebe za smještajem od strane nadležnog centra za socijalnu skrb, sami korisnici trebali bi imati mogućnost zatražiti, u razumnim vremenskim intervalima, da se od strane sudskog tijela preispita potreba za njihovim daljnjim smještajem. Nalazi delegacije iz 2012. godine pokazuju da takvo pravo ne postoji u trenutnoj praksi.

Pitanje donošenja rješenja o smještaju svih korisnika, pa tako i osoba lišenih poslovne sposobnosti u domove socijalne skrbi pitanje je zakonske regulative budući se radi o pravu propisanom Zakonom o socijalnoj skrbi, a domovi za psihički bolesne odrasle osobe nisu bolničke ustanove zatvorenog tipa. Preporuke CPT-a iz ovog Izvješća bit će dostavljene radnoj skupini za izmjenu Zakona o socijalnoj skrbi.

- Odbor nalazi da u Centru za rehabilitaciju Stančić i Podružnici Mirkovec nisu poduzete mjere kako bi se korisnicima pružile informacije o dnevnim aktivnostima ustanove, pravilima prihvata i otpusta, pravima korisnika, i mogućnostima anonimnih predstavljanja vanjskim jasno određenim tijelima. Stoga se ponavlja preporuka da se razmisli o izdavanju brošure koja bi sadržavala navedene informacije te bila podijeljena korisnicima, njihovim obiteljima i skrbnicima prilikom dolaska u ustanovu. Korisnicima koji nisu u stanju razumjeti brošuru treba se pružiti odgovarajuća pomoć.

Strateški plan Ministarstva socijalne politike i mladih za razdoblje od 2014. – 2016. godine uključuje implementaciju Standarda kvalitete socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi u sve ustanove socijalne skrbi. Standard 1 odnosi se na dostupnost informacija te propisuje kako postojeći i potencijalni korisnici usluga na području socijalne skrbi trebaju dobiti sve informacije o uslugama na koje imaju pravo kako bi mogli pravilno odabrati one usluge koje najbolje zadovoljavaju njihove potrebe. Pružatelji usluga trebaju imati pisane smjernice o dostupnosti informacija svojim korisnicima, njihovim obiteljima i drugim relevantnim dionicima. Korisnicima trebaju davati detaljne informacije o uslugama i uvjetima za njihovo ostvarenje a pružaju se putem Interneta, telefona, oglasnih ploča, pisanih materijala, izravnih kontakata itd. Informacije se pružaju na način prilagođen različitim socijalno osjetljivim skupinama

korisnika te se trebaju redovito ažurirati, najmanje jednom u 12 mjeseci radi točnosti i aktualnosti. Domovi navedeni u izvješću CPT-a također trebaju pružati informacije sukladno navedenom Standardu.

- Odbor savjetuje da domove socijalne skrbi u Hrvatskoj (uključujući Centar za rehabilitaciju Stančić i domove za psihički bolesne odrasle osobe) redovito obilaze nezavisna nadzorna tijela (kao što je Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom).
Pučki pravobranitelj i pravobraniteljica za osobe s invaliditetom redovito obilaze domove socijalne skrbi i dostavljaju svoja izvješća s preporukama. Ovo ministarstvo je tijekom proteklog perioda zaprimilo više takvih pojedinačnih izvješća s preporukama, uključujući i redovno godišnje izvješće pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2012. godinu. Zaprimljeno je i izvješće vezano za obilazak Podružnice Mirkovec Doma za psihički bolesne odrasle osobe Zagreb koje sadrži preporuke vezane uz izmjene Pravilnika o kućnom redu Doma koje se odnose na mjere koje se mogu primijeniti ukoliko korisnik krši pravila kućnog reda, kao i preporuke za smanjivanje broja kreveta u pojedinim sobama te osiguravanje ormarića za pohranu osobnih stvari svim korisnicima. U tijeku su radnje vezane uz provedbu svih navedenih preporuka.
- Odbor poziva Ministarstvo socijalne politike i mladih na potrebu obavljanja inspeksijskog nadzora u Centru za rehabilitaciju Stančić najmanje jednom godišnje.
Ministarstvo socijalne politike i mladih je od 10. do 13. prosinca 2012. godine provelo inspeksijski nalaz u Centru za rehabilitaciju Stančić. Rješenjem Ministarstva od 3. siječnja 2013. godine Centru su naređene mjere koje mora poduzeti te je Centar dopisom od 26. veljače 2013. godine izvijestio o poduzetim mjerama. Zapisnici sastavljeni u predmetu provođenja inspeksijskog nadzora nad stručnim radom Centra i zakonitošću rada Doma, Rješenje kojim se naređuje poduzimanje potrebnih mjera kao i Izvješće Centra o poduzetom nalaze se u prilogu Izvješća.

S poštovanjem,

POTPREDSJEDNICA VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I
MINISTRICA SOCIJALNE POLITIKE I MLADIH

U prilogu: kao u tekstu